

การส่งเสริมครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ในโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน
ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ๒๕๕๕ ในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้

The promotion of local intellectuals under the Project of : Thai Culture - The Link of
Community under the Strong Thai Action Plan 2012 in 5 Southern border provinces

فروجيق سوکوئن منیغتکن فریستاسی کورو کسنین تمفتن فد رنچاغن
کبودیان تهایی مذهبوئی مشارکة تمفتن دباوه اوروسن فروجیق نکارا تهایی

قوة فرکاس 2555 دالم کاواسن 5 ولایة سلاتن تهایی

อำเภอยะรัง Ya Rang / یأراغ

สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดปัตตานี

Pattani Provincial Culture Office

بدان جبائن کبودایان فطانی

คำนำ

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสร ปรุงแต่ง พัฒนาและถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย ภูมิปัญญาไทยนี้มีลักษณะเป็นองค์รวม มีคุณค่าทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่องกามขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของ ภูมิปัญญา มีความเด่นชัดในหลายด้าน เช่น ด้านอาหาร ด้านการแต่งกาย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านภาษา ด้านอาชีพ ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านศิลปะพื้นถิ่น เป็นต้น

การถ่ายทอดภูมิปัญญาของคนไทยในอดีตที่ผ่านมาจะเป็นการบอกเล่าเรื่องราว พูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์มากกว่าการถ่ายทอดโดยใช้วิธีเขียน และถึงแม้ว่าการถ่ายทอดด้วยการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์จะได้รสรธรรมมากกว่าแต่การถ่ายทอดโดยการอ่านนั้นจะทำให้เนื้อหาสาระยังคงอยู่มากกว่าและแพร่หลายมากกว่า ดังนั้น จึงทำให้ภูมิปัญญาต่างๆ ของคนไทยที่มีมาแต่อดีตสูญหายไปพร้อมกับครุภูมิปัญญาเป็นจำนวนมาก

เพื่อเป็นการส่งเสริมครุภูมิปัญญาท้องถิ่น และรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกสาขามีให้สูญหายไป สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี จึงได้ดำเนินการสำรวจจัดเก็บข้อมูลจากการถ่ายทอดองค์ความรู้ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกตำบล ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง “การดำเนินงานส่งเสริมครุภูมิปัญญาท้องถิ่นใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้” ของกระทรวงวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๓

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารชุดนี้จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนผู้สนใจทั่วไปที่จะใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าในโอกาสต่อไป

คณะผู้จัดทำ

สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอยะรัง

สารบัญ

เรื่อง หน้า

คำนำ

สารบัญ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑
ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑
ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒
ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒

ข้อมูลทั่วไปของอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

คำขวัญ	๓
ประวัติความเป็นมา	๓
ที่ตั้งและอาณาเขต	๔
ลักษณะภูมิประเทศ	๔
ลักษณะภูมิอากาศ	๔
การปกครองและประชากร	๔
สถานที่สำคัญ	๕
โครงสร้างประชากร	๕
สภาพทางสังคม	๕
สภาพเศรษฐกิจ	๕

ข้อมูลทั่วไปของตำบล

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลกระโด	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๗
- ประวัติครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๗
- การปักผ้าคลุมผมด้วยมือ	๘
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๐
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลกอลำ	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๑
- ประวัติครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๑
- การทำแห	๑๒
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๓

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลเขาตม	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๔
- ประวัติครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๕
- การทำกริช	๑๕
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๘
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลคลองใหม่ (๑)	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๕
- ประวัติครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒๐
- การนวดแผนไทย	๒๐
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒๓
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลคลองใหม่ (๒)	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒๔
- ประวัติครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒๔
- การทำอาหาร	๒๕
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒๗
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลประจัน	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒๘
- ประวัติครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒๘
- การพับผ้าขนหนูเป็นรูปหัวใจ ๒ ดวง	๒๕
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓๐
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลปทุมดี	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓๑
- ประวัติครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓๑
- การพันนกยูงด้วยผ้าไหม	๓๒
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓๔
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลเกาะมาวี	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓๕
- ประวัติครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓๕
- การทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำ (ไซ)	๓๖
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓๘
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลยะรัง	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓๕
- ประวัติครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓๕
- การเขียนจาก	๔๐
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๔๑

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลระแว้ง

- ๑๑ - ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น - ๔๒
- ๑๒ - ประวัติครภูมิปัญญาท้องถิ่น - ๔๒
- ๑๓ - การทำขนมโรตีสกรอบ - ๔๓
- ๑๔ - การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครภูมิปัญญาท้องถิ่น - ๔๖

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลวัด

- ๑๕ - ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น - ๔๓
- ๑๖ - ประวัติครภูมิปัญญาท้องถิ่น - ๔๓
- ๑๗ - การทำเฟอร์นิเจอร์ - ๔๘
- ๑๘ - การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครภูมิปัญญาท้องถิ่น - ๕๐

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลสะควา

- ๑๙ - ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น - ๕๑
- ๒๐ - ประวัติครภูมิปัญญาท้องถิ่น - ๕๑
- ๒๑ - การทำทรงนก นกกรงหัวจุก - ๕๒
- ๒๒ - การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครภูมิปัญญาท้องถิ่น - ๕๓

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลสะนอ

- ๒๓ - ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น - ๕๘
- ๒๔ - ประวัติครภูมิปัญญาท้องถิ่น - ๕๘
- ๒๕ - การพับผ้าชิ้นหมาก - ๕๙
- ๒๖ - การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครภูมิปัญญาท้องถิ่น - ๖๑

บรรณานุกรม - ๖๒

คณะผู้จัดทำ - ๖๓

ภาคภาษาอังกฤษ - ๖๕-๑๓๐

ภาคภาษามลายู - ๑๓๑-๒๐๒

๒๑ - - ๖๒

๒๒ - - ๖๓

๒๓ - (๒) - ๖๕-๑๓๐

๒๔ - - ๑๓๑-๒๐๒

๒๕ - - ๖๒

๒๖ - - ๖๓

๒๗ - - ๖๕-๑๓๐

๒๘ - - ๑๓๑-๒๐๒

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความหมาย ความสำคัญ และประเภทของภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญา (Wisdom) หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรู้ของชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งได้มาจากประสบการณ์ และความเฉลียวฉลาดของชาวบ้าน รวมทั้ง ความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ระหว่างการสืบทอดมีการปรับเปลี่ยน และเปลี่ยนแปลง จนอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

ภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่ประกอบไปด้วยคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านในวิถี ดั้งเดิมนั้น ชีวิตของชาวบ้านไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วนๆ หากแต่ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กัน การทำมาหากิน การ อยู่ร่วมกันในชุมชน การปฏิบัติศาสนา พิธีกรรมและประเพณี ความรู้เป็นคุณธรรม เมื่อผู้คนใช้ความรู้นั้นเพื่อ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง คนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) หรือภูมิ ปัญญาชาวบ้าน (popular wisdom) เป็นองค์ความรู้ความสามารถของชาวบ้านที่สั่งสมสืบทอดกันมาอันเป็น ศักยภาพหรือความสามารถที่จะใช้แก้ปัญหา ปรับตัว เรียนรู้ และมีการสืบทอดไปสู่คนรุ่นใหม่ หรือคือแก่นของ ชุมชนที่จรรโลงชุมชนให้อยู่รอดจนถึงปัจจุบัน

กล่าวโดยสรุป จากความหมายข้างต้น ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน คือความรู้ที่เกิด จากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมา เป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็น เป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชน และในตัวของผู้นั้นเอง หากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษาและนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และ พัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ ตามยุคตามสมัยได้

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น มี ๘ สาขา

๑. ด้านอาหาร : มีความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์ และปรุงแต่งอาหารพื้นถิ่น ให้มีรสชาติแบบ ดั้งเดิมหรือเหมาะสมกับสภาวะการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าได้
๒. ด้านการแต่งกาย : มีความสามารถในการอนุรักษ์ และสร้างสรรค์งานด้านการแต่งกายในรูปแบบของ เครื่องแต่งกายประจำท้องถิ่นนั้น ๆ เสื้อผ้า เครื่องประดับที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ
๓. ด้านที่อยู่อาศัย/สถาปัตยกรรม : ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานด้านการส่งเสริม การอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาบ้าน อาคาร ในพื้นที่นั้น ๆ ให้รักษาคุณค่าทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
๔. ด้านความเชื่อ/ประเพณี : เป็นวิถีแห่งความเชื่อและศรัทธาของกลุ่มคนในแต่ละท้องถิ่น มีความ สามารถประยุกต์และปรับใช้ปรัชญาความเชื่อ/ประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม อีกทั้ง ยังเป็นการส่งเสริม สนับสนุน การจัดงานบุญประเพณีในเทศกาลสำคัญของชุมชนท้องถิ่น ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตที่ งดงาม และมีคุณค่าต่อผู้คนในท้องถิ่น

๕. ด้านภาษาและวรรณกรรม : การใช้ภาษาถิ่นในชุมชน เป็นเสน่ห์และเป็นการสืบสานให้ภาษาถิ่นนั้น ๆ ให้คงอยู่คู่กับชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์ และสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษา คือ ภาษาถิ่น รวมถึงด้านวรรณกรรมท้องถิ่น การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่น รวมทั้งการส่งเสริมการใช้ภาษาถิ่นของกลุ่มผู้ประกอบการและผู้คนในชุมชน

๖. ด้านแพทย์แผนไทย : ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพอนามัยได้ เช่น ยาจากสมุนไพร หนองแผนโบราณ ฯลฯ

๗. ด้านอาชีพ : ความสามารถในการส่งเสริมถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านอาชีพของชุมชนท้องถิ่นที่มีแต่ดั้งเดิม เช่น งานช่างฝีมือพื้นบ้าน เป็นการพัฒนาต่อยอดอาชีพของท้องถิ่นด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณค่าและเพิ่มมูลค่า

๘. ด้านศิลปกรรม : ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน และนันทนาการ เป็นต้น

ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น พอสรุปได้ดังนี้

๑. เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ ทักษะ ความเชื่อและพฤติกรรม
๒. แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง คนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
๓. เป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต
๔. เป็นเรื่องของแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชนและสังคม
๕. เป็นแกนหลักหรือกระบวนการทัศน์ในการมองชีวิตเป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ
๖. มีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
๗. มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา
๘. มีวัฒนธรรมเป็นฐาน ไม่ใช่วิทยาศาสตร์
๙. มีบูรณาการสูง
๑๐. มีความเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง
๑๑. เน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวัตถุธรรม

ความสำคัญของภูมิปัญญา

๑. ภูมิปัญญาทำให้ชาติและชุมชนผ่านพ้นวิกฤติและดำรงความเป็นชาติ หรือชุมชนได้
๒. ภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าและความดีงามที่หล่อเลี้ยงชีวิตและวิถีชุมชนให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมได้อย่างกลมกลืนและสมดุล
๓. ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพและเป็นรากฐานการพัฒนาที่เริ่มจากการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง การพัฒนาเพื่อการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการพัฒนาที่เกิดจากการผสมผสานองค์ความรู้สากลบนฐานภูมิปัญญาเดิม เพื่อเกิดเป็นภูมิปัญญาใหม่ที่เหมาะสมกับยุคสมัย

ดังนั้น ภูมิปัญญาจึงมีคุณค่าไม่เพียงแต่ต่อท้องถิ่นและผู้คนเท่านั้น แต่ยังเอื้อประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อการวางแผนพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและมั่นคง

ข้อมูลทั่วไปของอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

คำขวัญ

“ยะรังเมืองเก่า นกเขาเสียงดี ขึ้นชื่อลูกหิย ทุเรียนดี หมอนทอง ลองกองหวานอร่อย”

ประวัติความเป็นมา

อำเภอยะรังเป็นแหล่งที่เจริญรุ่งเรืองมาแต่สมัยโบราณ โดยเป็นที่ตั้งตัวเมืองตานีมาแล้วดังปรากฏในตำนานฉบับหนึ่งว่า “เสียม อัสลี” ได้มาตั้งเมืองตานีขึ้นที่ บราแคว (หรือบ้านบราแคว ตำบลยะรัง) ชื่อเมือง “โกตามหาลิฆ” ปัจจุบัน มีซากกำแพงดิน บางตอนที่ยังสูงอยู่ บางตอนก็ต่ำเหมือนคูเมือง มีสระบ่อโบราณมีซากปรังหักพังของโบราณสถานหลายแห่ง บางแห่งก็สันนิษฐานว่าเป็นวัดพุทธ เป็นที่ตั้งตัวโบสถ์บ้างเป็นฐานเจดีย์บ้าง เช่นที่ตำบลวัด ตำบลยะรัง ตำบลกระแวง ซึ่งขณะนี้กรมศิลปากรได้มีโครงการขุดแต่งและบูรณะแล้วและกำลังดำเนินการอยู่และ ที่กำแพงเมืองในตำบลยะรัง ชาวบ้านเรียกภาษาพื้นเมืองว่า “บราแคว” ก็เรียกทับศัพท์จากคำว่า “โกตามหาลิฆ” นั่นเอง จึงสันนิษฐานว่าสถานที่ตรงนี้เป็นวังเก่า หรือเป็นเมืองมาแล้วแต่เดิมและคงอยู่ตลอดมาจนต้นสมัยกรุงศรีอยุธยา บ้านเมืองเกิดแห้งแล้ง ทำเรือเดินเงินการคมนาคมซึ่งเคยสะดวกอยู่ทางเดียวคือ ทางน้ำก็กลับไม่สะดวก การขนส่งสินค้าเพื่อการค้าขายก็ลำบาก จึงพิจารณาย้ายตัวเมืองใหม่ ไปตั้งที่บ้านกรือเซะ อำเภอเมืองปัตตานี

ต่อมาราว พ.ศ.๒๔๔๓ รศ.๑๑๕ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้ พ.ร.บ.ลักษณะการปกครองท้องที่ขึ้นในครั้งนั้นโปรดให้เจ้าพระยามรราช (ปั้น สุขุม) ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยราชการเมืองสงขลา ได้ออกมาจัดแบ่งเขตหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และได้พิจารณาจัดตั้งอำเภอยะรัง และตั้งที่ว่าการอำเภอยะรังขึ้นที่บ้านยะรังตำบลยะรังโดยการคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอมีทางเดียวคือทางเรือ ซึ่งหากข้าราชการผู้ใหญ่ซึ่งประจำอยู่ที่บริเวณเจ็ดหัวเมืองจะเดินทางจากปัตตานีไปตรวจราชการที่จังหวัดยะลาต้องใช้พาหนะเรือต่อและแจวมาตามลำแม่น้ำปัตตานีและเดินทางมาถึงบ้านอาเนาะลูโบะ ตำบลยะรัง ซึ่งเป็นปากคลอง ของพญาเมืองปัตตานีซึ่งขุดขึ้นใหม่ เป็นเส้นทางตรงน้ำลึกและไหลเชี่ยวมาก การต่อและแจวเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพื่อความรวดเร็วต้องเกณฑ์ราษฎรให้ลากจูงเรือ แต่บางครั้งเมื่อมาถึงบ้านอาเนาะลูโบะอยู่ไกลจากที่ว่าการอำเภอ ประกอบด้วยคนเรือไม่รู้จักที่ว่าการอำเภอ บางครั้งต้องพักแรมอยู่ในคลองที่ขุดใหม่ซึ่งเป็นการเสียเวลา ในปี พ.ศ.๒๔๔๖ ทางราชการจึงย้ายที่ว่าการอำเภอ จากบ้านยะรัง ไปตั้งที่บ้านอาเนาะลูโบะ ตำบลยะรัง ตรงปากคลองขุดใหม่เพื่อความสะดวกในการติดต่อราชการ

ต่อมาทางราชการ ได้ตัดถนนจากจังหวัดปัตตานีถึงจังหวัดยะลาต้องผ่านที่ว่าการอำเภอใหม่ทำให้การคมนาคมสะดวก ซึ่งภายหลังได้โอนถนนสายนี้ให้กับกรมทางหลวงทำการปรับปรุงให้ดีขึ้น แต่ต่อมาได้พิจารณาเห็น

ว่าถนนสายนี้ใกล้ชิดขนานไปกับแม่น้ำถึงฤดูมรสุมน้ำท่วมตลิ่งถนนพังทุกปีสิ้นเปลืองงบประมาณซ่อมแซม จึงได้ตัดถนนใหม่จากทางแยก กม.ที่ ๕ บ้านบราโอ ตำบลประจัน ไปจรดถนนเดิมที่บ้านปรึกี ตำบลกระโด ตรง กม.ที่ ๒๑ คือ ถนนสายปัตตานี-ยะลาในปัจจุบัน ส่วนที่ดั่งที่ว่าการอำเภอ เมื่อตัดถนนใหม่ทำให้อยู่ห่างถนนมากไม่สะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อราชการ ประกอบกับที่เดิมเป็นที่ลุ่มน้ำท่วมทุกปี จึงได้พิจารณาย้ายที่ดั่งที่ว่าการอำเภอ มาสร้างใหม่ที่บ้านบิณฑาลิมดู ตำบลยะรัง เมื่อปี ๒๕๓๓ โดยเปิดเป็นที่ว่าการอำเภอ เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๕ กรมการปกครองได้จัดงบประมาณให้ก่อสร้างที่ว่าการอำเภอหลังใหม่ ในบริเวณที่ว่าการอำเภอหลังเดิมซึ่งได้ก่อสร้างเสร็จและสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้ทรงทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๓๕

ที่ตั้งและอาณาเขต

- ทิศเหนือ** ติดต่อกับ ตำบลปยุต , ตำบลกะมิยอ อำเภอเมือง
- ทิศใต้** ติดต่อกับ ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
- ทิศตะวันออก** ติดต่อกับ ตำบลตาเกาะ, ตำบลราตาบันยัง, ตำบลตะโละ, อำเภอยะหริ่ง, ตำบลตะโละเมะนา, อำเภอทุ่งยางแดง, ตำบลสาkobน, ตำบลปานัน, ตำบลปะโค, ตำบลลูโบะฮิไร อำเภอมายอ และตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
- ทิศตะวันตก** ติดต่อกับ ตำบลลูโป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา, ตำบลคอลลอดันหยง อำเภอหนองจิก และตำบลม่วงเตี้ย อำเภอแม่ลาน

ลักษณะภูมิประเทศ

มีลักษณะเป็นภูเขาสลับกับที่ราบลุ่มทั่วทั้งอำเภอ มีแม่น้ำปัตตานีไหลผ่าน ในพื้นที่หมู่ที่ ๑ และหมู่ที่ ๒ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นาและสวน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำสวน พืชไร่ พืชผัก ชุมชนหนาแน่น บริเวณถนนปัตตานี - ยะลา ทั้งสองฝั่งเป็นอาคารพักอาศัย และประกอบอาชีพค้าขายและทำธุรกิจทั่วไป

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบร้อนชื้น มี ๒ ฤดูกาล คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ - กรกฎาคม และฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ สิงหาคม - มกราคม

การปกครองและประชากร

อำเภอยะรังแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๒ ตำบล ๗๒ หมู่บ้าน (๑๒ อบต. ๑ เทศบาล) โดยแบ่งได้ดังนี้

๑. ตำบลกระโด	๕	หมู่บ้าน	๒. ตำบลกอลำ	๕	หมู่บ้าน
๓. ตำบลเขาตุม	๗	หมู่บ้าน	๔. ตำบลมะมาวี	๖	หมู่บ้าน
๕. ตำบลคลองใหม่	๖	หมู่บ้าน	๖. ตำบลปิตุมุดี	๕	หมู่บ้าน
๗. ตำบลประจัน	๕	หมู่บ้าน	๘. ตำบลวัด	๕	หมู่บ้าน
๙. ตำบลยะรัง	๖	หมู่บ้าน	๑๐. ตำบลระแว้ง	๖	หมู่บ้าน
๑๑. ตำบลสะดาวา	๘	หมู่บ้าน	๑๒. ตำบลสะนอ	๔	หมู่บ้าน

สถานที่สำคัญ

๑. มัสยิด	๑๐๐ แห่ง	๒. โรงพยาบาลขนาด ๓๐ เตียง	๑ แห่ง
๓. วัด	๕ แห่ง	๔. โรงเรียนระดับประถมศึกษา	๓๕ แห่ง
๕. สถานือนามัย	๑๕ แห่ง	๖. โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา	๒ แห่ง
๖. เทศบาลตำบล	๑ แห่ง	๗. องค์การบริหารส่วนตำบล	๑๒ แห่ง
๘. ศูนย์ราชการอำเภอ	๑ แห่ง	๑๐. โรงเรียนสอนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	๒๑ แห่ง

โครงสร้างประชากร

ประชากร มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๑๕๘,๘๕๐ คน ชาย ๗๘,๘๕๐ คน หญิง ๘๐,๐๐๐ คน

สภาพทางสังคม

การศึกษา ระดับการศึกษาของประชากรในอำเภอยะรังส่วนใหญ่ ได้แก่ ประถมศึกษา,มัธยมศึกษาและปริญญาตรี ตามลำดับ

ศาสนา ราษฎรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ๘๕% ศาสนาพุทธ ๕%

สภาพเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพ

โดยทั่วไปพื้นที่อำเภอยะรัง เหมาะแก่การประกอบอาชีพการเกษตร เพราะอำเภอยะรังเป็นพื้นที่ราบ โดยส่วนใหญ่ราษฎรมีอาชีพหลัก และอาชีพรอง ตามลำดับดังนี้

การทำนา ประมาณ ๕๕% ของพื้นที่ มีอยู่ทั่วไปทุกตำบล ราษฎรทำนา เพียงเพื่อบริโภคภายในครัวเรือนเท่านั้น

การทำสวนยางพารา ประมาณ ๒๐% ของพื้นที่ ส่วนมากยางพารามีแปลงเล็ก ๆ ปัจจุบันราษฎรได้ปรับปรุงมาปลูกยางพันธุ์ดี

สวนผลไม้ เช่น ทุเรียน ลองกอง ส้มโอ มังคุด ลางสาด เงาะ มีอยู่ทั่วไปทุกตำบล สวนผลไม้มีประมาณ ๒๕%

การประมง

มีสถานีกดลองประมงน้ำจืด ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๔ ตำบลปิฎกมุติ มีการเพาะพันธุ์ปลา เพื่อเป็นการสาธิตและขยายพันธุ์ปลา เพื่อแจกจ่ายให้ราษฎรในเขตพื้นที่ อำเภอยะรังและอำเภอใกล้เคียง

การปศุสัตว์

การเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงรายย่อย เพื่อการบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

การอุตสาหกรรม

แปรรูปลูกหยี	จำนวน	๖	แห่ง
โรงเลื่อยไม้	จำนวน	๒	แห่ง

โรงเรียนขนาดเล็ก	จำนวน	๔๒	แห่ง
โรงเรียนขยายผล	จำนวน	๔	แห่ง
โรงเรียนปรับปรุงขยายผล	จำนวน	๕	แห่ง

แหล่งท่องเที่ยว

มีโบราณสถานบ้านจาและ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ ตำบลยะรัง ห่างจากที่ว่าการอำเภอยะรัง ประมาณ ๒ กิโลเมตร มีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว แต่ไม่มีที่พักและร้านอาหาร

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลกระโด

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การปักผ้าคลุมหมมด้วยมือ

การปัก เป็นงานศิลปะแขนงหนึ่งของกุลสตรี เพราะเป็นการเสริมแต่งเครื่องแต่งกาย เช่น การปักเสื้อ กระโปรง ปลอกหมอนอิง หมอนหนุน ผ้าคลุมเตียง ผ้าม่านหน้าต่าง และเครื่องใช้อื่น ๆ ตามความต้องการ ทั้งนี้เพื่อให้เห็นคุณค่าของงานและความสวยงามยิ่งขึ้น

การปัก เป็นงานฝีมือแขนงหนึ่งที่ผู้ทำต้องมีสมาธิ มีความรักในงานนั้น และต้องเป็นผู้มีความละเอียดถี่ถ้วน งานจึงจะออกมาดูดี มีชีวิตชีวา จริงอยู่งานที่ปักต้องประกอบด้วยผ้า เข็ม ด้าย ไหม ลาย การให้สี ทุกคนสามารถมีและทำได้ แต่ผลงานที่ออกมาจะแสดงให้เห็นว่าแต่ละบุคคลมีฝีมือ มีความรอบรู้ ความชำนาญแค่ไหน การปักจึงประกอบด้วย ผ้า เข็ม ไหม ลาย นำมาปักตกแต่งให้มีความสัมพันธ์กัน โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ ผลงานนั้นจึงจะออกมาดีและสวยงาม

การปักในสมัยก่อนนั้นนิยมปักด้วยมือแต่เพียงอย่างเดียว เพราะถือว่าเป็นงานฝีมือที่ต้องการความละเอียดเป็นพิเศษ สตรีที่ว่างจากการทำไร่นา ก็จะพากันมารีบจ้างปักผ้าบ้าง ถักบ้าง แต่คนเหล่านี้จะไม่ค่อยมีความรู้ว่ลายนปักชนิดใดเหมาะที่จะปักอะไร หรือจะวางลายนปักอย่างไรจึงจะให้ดูงาม หรือใช้สีอะไรปักจึงจะให้น่าดู การปักสมัยก่อนนิยมปักแต่สีขาว ผ้าที่นำมาปักก็เป็นสีขาว เพราะนิยมว่าสุภาพ ต่อมาความนิยมเหล่านั้นก็เปลี่ยนแปลงไปเป็น ใช้ด้ายและไหมสีต่าง ๆ ปักบนผ้าสีขาว ชมพู ครีม หรือสีที่มีพื้นสีอ่อน ๆ ส่วนผ้าที่มีสีพื้นหนัก ๆ หรือสีเข้ม การใช้สีของด้ายปักจะต้องคิดให้ดี จะใช้สีอะไรจึงจะงาม ส่วนผ้าที่พื้นสีอ่อน ๆ นั้นหาสีของด้ายปักได้ง่ายกว่าผ้าพื้นสีเข้ม ๆ

ปัจจุบันงานปักด้วยเครื่องจักร ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เนื่องจากราคาถูก และใช้เวลาน้อยกว่างานปักด้วยมือมาก แต่อย่างไรก็ตาม งานปักด้วยมือก็ยังได้รับยกย่องว่า เป็นงานประณีตศิลป์ที่มีคุณค่า เหนือกว่างานปักด้วยเครื่องจักรมากนัก

ประวัติครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางสาวกัญญารัตน์ นามสกุล ราแดง

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย

หมายเลขบัตรประชาชน ๒ ๕๔๑๐ ๐๐๐๒๒ ๓๕ ๖

วันเดือนปีเกิด ๑ มกราคม ๒๕๒๐ อายุ ๓๒ ปี

ภูมิลำเนาเดิม ตำบลกระโด

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๒๕ หมู่ที่ ๒ ตำบลกระโด

อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๔-๒๖๘๐๕๔๕

วุฒิการศึกษา/ระดับการศึกษา

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

ประวัติการรับรางวัล

-

ประวัติการถ่ายทอด

- ถ่ายทอดให้เยาวชนและผู้สนใจ

- เป็นวิทยากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง

- เป็นวิทยากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยอำเภอหนองจิก

การปักผ้าคลุมหมมด้วยมือ

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. ผ้าคลุมหมม

๒. กระดาษลาย

๓. เข็ม

๔. ด้าย

๕. กรรไกร

๖. สายวัด

๗. สະดิงวงเล็ก, สະดิงวงใหญ่

๘. ดินสอ

๙. เข็มหมุด

๑๐. ด้ายไหมปักดอก

๑๑. เศษผ้า

๑. ผ้าคลุมหมม

๒. กระดาษลาย

๓. เข็ม

๔. ด้าย

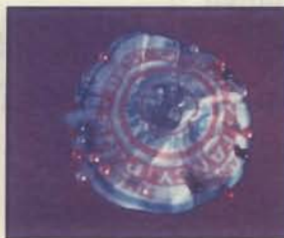
๕. กรรไกร

๖. สายวัด

๗. สະดิงวงเล็ก, ใหญ่

๘. เข็มหมุด

๙. ดินสอ

๑๐. ด้ายปักดอก

๑๑. เศษผ้า

กระบวนการและวิธีทำ

๑. ตัดเศษเล็กๆ ให้ยาวนำมาพันที่สะดึงให้เรียบร้อย

๒. นำผ้าคลุมมากางแล้ววัดจากริมผ้าด้านล่างขึ้นมา ๒.๕ นิ้ว ชิดตำแหน่งแล้วดึงด้ายออก ๓ เส้น

๓. วัดจากชั้นที่ ๑ ขึ้นมา ๓ นิ้ว ดึงด้ายออก ๔ เส้น เว้น ๔ เส้น แล้วดึงอีก ๔ เส้น จะได้ชั้นที่ ๒

๔. พับริมผ้าด้านล่าง ๒ ครั้ง กลัดด้วยเข็มหมุดแล้วเนาให้เรียบร้อย

๕. ใส่สะดึงที่ชั้นที่ ๑ เย็บผ้าช่องที่ดึงด้ายนับเส้นด้าย ๕ เส้น จนเสร็จ

๖. ใส่สะดึงที่ชั้นที่ ๒ กลับผ้าเย็บด้านที่ผ้าถูก เย็บสลักระหว่างแถวที่ ๑กับแถวที่ ๒ให้เป็นตัว&&&

๗. นำกระดาษลายวงไว้ได้ผ้าแล้วลอกลายให้สวยงาม

๘. ดึงด้ายปักดอก ๔ เส้น ไล่สะตั้งเล็กตำแหน่งที่จะปักดอก เริ่มปักตามลายที่วาดไว้ ดอกพิกุล กลีบดอก ๑ กลีบ พันเข็ม ๒๕ ครั้ง ดึงให้เรียบร้อยแล้วเย็บให้ติดกับผ้า

๙. เมื่อเย็บดอกเสร็จทำกรอบดอกอีก ๑ ชั้น พันเข็ม ๓๒ ครั้ง ดึงให้เรียบร้อยแล้วเย็บให้ติดกับผ้า

๑๐. ชีดตำแหน่งใบ ๔ จุด เย็บใบข้างละ ๖ เส้น

๑๑. ซอยใบระหว่างเส้นใช้ด้ายสีขาว ๒ เส้น แล้วเย็บตามลายจนเสร็จสมบูรณ์

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครัวภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. พัฒนาฝีมือ และลดรายต่าง ๆ ให้มีความหลากหลายมากขึ้น
๒. จัดทะเบียนเป็นสินค้าโอท็อปของตำบล
๓. รับปักตามลูกค้าสั่งและปักวางจำหน่ายตามร้าน

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลดอคำ

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำแห

แห เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายตามหมู่บ้านชาวประมงโดยทั่วไป ทั้งในน่านน้ำเค็มและน้ำจืด แหทุกชนิดมีลักษณะเหมือนกัน เมื่อแผ่ออกจะเป็นรูปวงกลม ขอบดินแหจะมีโซ่ทำด้วยเหล็กหรือตะกั่ว ขนาดความหนา ๒ มม. เพื่อใช้ถ่วงแหให้จมตัวได้เร็ว วิธีการผูกโซ่ที่ดินแห มีทั้งแบบที่เรียกว่า ทบเพลลา และแบบไม่ทบเพลลา การผูกแบบทบเพลลาจะทำให้ดินแหเป็นกระเปาะเล็ก ๆ ตามแนวดินแหทำให้สัตว์น้ำหลุดจากดินแหได้ยากเว้น ขณะจุดแหขึ้นมา ขนาดของแหเส้น รอบวง ๑๐ - ๒๘ ม. ขนาดตาอวนขึ้นอยู่กับสัตว์น้ำเป้าหมาย ถ้าเป็นแหกุ้ง จะมีขนาดตา ๒๐ - ๒๕ มม. แหปลากระบอกใช้ขนาดตา ๓๐ - ๓๕ มม. และแหหมึกจะมีขนาด ๒๕ - ๓๐ มม. ความสูงหรือรัศมีของแหขนาดเล็กทั่วไป ประมาณ ๑.๗๐ - ๔.๕๐ ม. โดยแหหมึกจะมีขนาดใหญ่สุด ในการทำการประมง แหปลากระบอกและแหกุ้ง ส่วนใหญ่ใช้ในเวลากลางวัน เพราะมองเห็นสัตว์น้ำได้ง่าย แหล่งประมงน้ำลึก .๕๐ - ๑.๕๐ ม. ซึ่งอยู่ติดริมคลอง ชายหาดทราย หรือทำเทียบเรือ โดยเดินหาฝูงปลากระบอกให้พบก่อนจึงเหวี่ยงแหลงไปครอบ การทอดแหรับกุ้งบางครั้งต้องทอดแบบเดาศุ่มส่วนการใช้แหหมึกทำการประมงเฉพาะคืนเดียวเดือนมืด ในบริเวณน้ำลึก ๖ - ๑๐ ม. ส่วนใหญ่ทอดสมอเรือ ๒ ตัวชิดหัวเรือ และท้ายเรือ แล้วเปิดไฟล่อรอเวลาให้หมึกมาดอมแสงไฟ

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายอารี นามสกุล เจ๊ะ

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย

หมายเลขบัตรประชาชน ๓ ๕๕๐๕ ๐๐๑๒๗ ๗๓ ๑

วัน เดือน ปีเกิด ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔ อายุ ๓๕ ปี

ภูมิลำเนา (บ้านเกิด) จังหวัดยะลา

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๖๕ หมู่ที่ ๑ ตำบลดอคำ

อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๔-๕๖๕๔๒๘๓

วุฒิการศึกษา/ระดับการศึกษา

- ประถมศึกษาปีที่ ๖

ประวัติการได้รับรางวัล

-

ประวัติการถ่ายทอด

- ถ่ายทอดให้ผู้สนใจ เยาวชนในหมู่บ้าน

การทำแห

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. เชือกไนล่อน
๒. โซ่ตะกั่ว
๓. เข็ม
๔. ไม้แบบ ขนาด ๑ นิ้ว
๕. ไฟแช็ค
๖. กรรไกร

๑. เชือกไนล่อน

๒. โซ่ตะกั่ว

๓. เข็ม

๔. ไม้แบบ ขนาด ๑ นิ้ว

๕. ไฟแช็ค

๖. กรรไกร

กระบวนการและวิธีทำ

๑. ตัดไม้ไผ่เพื่อจะทำเป็นไม้แบบ ขนาด ๑ นิ้ว

๒. พันด้ายให้อยู่ในเข็ม

๓. นำไม้แบบที่ได้ มาพันด้วยด้าย ๓๕ ครั้ง เพื่อจะเป็นห่วง และพันรอบด้ายที่ได้ ให้เป็นวงกลม

ส่วนงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี

๔. เริ่มทำตัวแห ด้วยการเย็บ พันไม้แบบ

๕. เมื่อเย็บได้ ๔ ชั้นแล้วให้เย็บขยาย ๑ ช่องความถี่ขยายได้ ๔ ช่อง และขยายไปเรื่อย ๆ จนกว่ามันจะกว้าง

๖. เย็บไปจนกว่าจะได้ความยาวตามต้องการ หรือประมาณ ๓ เมตร

๗. เมื่อได้ความยาวแล้ว ให้ใส่โซ่ที่ปลายแห จนเสร็จ จะได้แหที่สมบูรณ์

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ตั้งเป็นกลุ่มสมาชิกเย็บแห

๒. ทำเป็นอาชีพเสริม

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลเขาตวม

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำกริช

ในอดีตกริชเป็นอาวุธที่มีความร้ายแรง ใช้ในการสู้รบในยามสงคราม กริชแต่ละชนิดมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับฐานะของผู้เป็นเจ้าของ

กริชเป็นอาวุธประจำตัว ที่เคยนิยมใช้กันในภาคใต้ตลอดไปจนถึงชวา มาเลเซีย และประเทศใกล้เคียง เคยเป็นอาวุธประจำชาติของชวา และมาเลเซีย รวมทั้งถูกจัดอยู่ในเครื่องราชกกุธภัณฑ์อย่างหนึ่งของพระมหากษัตริย์ ของทั้งสองประเทศมาก่อน กริช นอกจากจะเป็นอาวุธสำคัญแล้วยังเป็นเครื่องบ่งถึงความเป็นชายชาติศรี บ่งถึงฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ และยศถาบรรดาศักดิ์ ผู้เป็นเจ้าของหรือวางตระกูดด้วย กริชถือเป็นของสำคัญ สามารถใช้แทนตัวเจ้าบ่าว ที่ติดภารกิจอื่นได้และจะได้รับการพกพาดิดตัวตลอด แม้แต่เวลาอาบน้ำหรือเข้านอน

สำหรับกริชในประเทศไทยนั้น มีปรากฏในจดหมายเหตุ ของลาลแบร์ ชาวฝรั่งเศส ที่เดินทางเข้ามาในเมืองไทย ในสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ประมาณ พ.ศ.๒๒๓๖ กล่าวถึงภาวะของไทยว่า มีกริชรวมอยู่ด้วย และพระเจ้าแผ่นดิน เคยพระราชทานกริช แก่ข้าราชการบริพารใช้เหน็บเอวทางด้านซ้ายก็มี

เมื่อประมาณ ๒๐๐-๓๐๐ ปีก่อนเจ้าเมืองรามันห์หรืออำเภอรามัน จังหวัดยะลา ปัจจุบันประสงค์จะให้มิกริช เป็นอาวุธคู่บ้านคู่เมือง และต้องการมีกริชประจำตัวด้วยถึงกับเชิญช่างผู้ชำนาญการจากประเทศอินโดนีเซีย มีชื่อว่า ช่างบันไดซาระ มาทำกริชที่เมืองรามันห์ในรูปแบบปัตตานีและรูปแบบรามันห์ ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะ จนกริชรูปแบบนี้ถูกเรียกขานในท้องถิ่นว่า กริชรูปแบบบันไดซาระ ตามชื่อของช่างทำกริชชาวชวาผู้นั้น ตั้งแต่นั้นมา จึงมีการสืบทอดการทำกริช ในพื้นที่เมืองรามันห์ มาหลายชั่วอายุคนจวบจนปัจจุบัน กริชมีหลายรูปแบบ เช่นกริชแบบกลุ่มบาห์ลี และมดูรา กริชแบบชวา กริชแบบคาบสมุทรคอนเหนือ กริชแบบบูกิส กริชแบบสุมาตรา กริชแบบปัตตานี กริชแบบซุนดา หรือซุนดิง และกริชแบบสกุลช่างสงขลา

กริช เป็นงานฝีมือที่ละเอียดอ่อนและใช้เวลามากในการทำงานต้องมีสมาธิ ผู้ที่จะทำกริชจะมีความรู้หลาย ๆ ด้านประกอบกัน เช่นการตีเหล็ก , ช่างไม้แกะสลัก , ช่างทอง

ในปัจจุบัน กริชไม่ได้ใช้เป็นอาวุธแต่จะใช้ในหรือพิธีสำคัญ ๆ เช่น การแต่งงานแต่งงานจะมีกริชแทนไว้ที่เอว และกริชใช้เป็นของที่ระลึกเพื่อความสวยงาม

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายสาเหะอากา นามสกุล ดวันเยะ
 เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย
 หมายเลขบัตรประชาชน ๕ ๕๖๐๑ ๕๕๐๐๑ ๔๖ ๗
 วัน เดือน ปีเกิด ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๐๕ อายุ ๔๔ ปี
 ภูมิลำเนา (บ้านเกิด) จังหวัดนราธิวาส
 ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๓๔/๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลเขาตวม
 อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
 หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘- ๖๕๖๒๖๕๓๓

วุฒิการศึกษา/ระดับการศึกษา

- มัธยมศึกษาตอนปลาย

ประวัติการได้รับรางวัล

-

ประวัติการถ่ายทอด

ได้สาธิตให้เยาวชนได้เรียนรู้ทิววิธีการทำกริช และประวัติความเป็นมาของกริช ในงานวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ผู้ที่นำความรู้จากการถ่ายทอดนำไปปฏิบัติ มี ๒ คน คือ
 ๑. นายสาเหะฟูรกรณ์ ดวันเยะ ๒. นายยูโซะ และกระผมมีเครือข่าย ชื่อว่า กลุ่มกริชรามัน มีสมาชิกจำนวน ๑๕ คน

การทำกริช

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. เหล็กทำกริช
๒. เหล็กทำโกร่ง
๓. ไม้
๔. ไม้ตี
๕. ดลับเมตร
๖. เลื่อย
๗. ถ่าน
๘. หน้ากากอนามัย
๙. เครื่องเจียร์
๑๐. มิดเหลา
๑๑. ที่สำหรับตีเหล็ก
๑๒. แวนตา
๑๓. ค้อน
๑๔. ที่ตีเหล็ก

๑. เหล็กทำกริช

๒. เหล็กทำโกร่ง

๓. ไม้

๔. ไม้ตี

๕. ดลับเมตร

๖. เลื่อย

๗. ถ่าน

๘. หน้ากากอนามัย

๙. เครื่องเจียร์

- ๑๕ ตะไบแบน
- ๑๖. ตะไบกลม
- ๑๗. ขวาน
- ๑๘. เครื่องตัดไม้
- ๑๙. เต่าเผา
- ๒๐. เครื่องเชื่อม
- ๒๑. ไบมีดเจียร์

๑๐. มีดเหลา

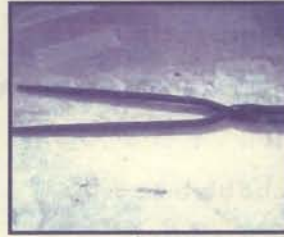
๑๑. ที่สำหรับตีเหล็ก

๑๒. แว่นตา

๑๓. ก้อน

๑๔. ที่คีบเหล็ก

๑๕ ตะไบแบน

๑๖. ตะไบกลม

๑๗. ขวาน

๑๘. เครื่องตัดไม้

๑๙. เต่าเผา

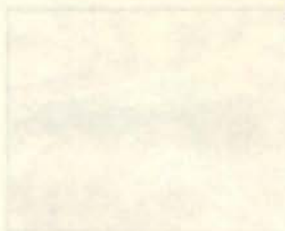
๒๐. เครื่องเชื่อม

๒๑. ไบมีดเจียร์

กระบวนการและวิธีทำ

๑. วัดขนาดความยาว ความกว้างของเหล็กที่จะใช้ทำกริช นำไปตัด แล้วนำไปเผาจนเหล็กแดง

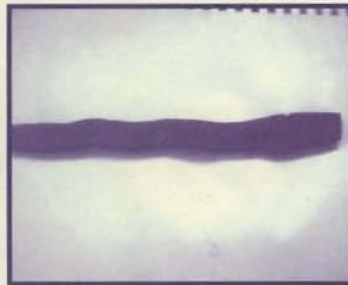

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี

๒. เมื่อเหล็กแดงแล้วนำออกมาตี พอเหล็กดำก็นำไปเผาใหม่จนกว่าจะตีได้ยาวตามขนาดที่ต้องการ

๓. เมื่อได้ตามขนาดความยาวแล้ว นำไปเผาใหม่แล้วตีด้านบนและด้านล่างให้เป็นร่อง

๔. นำเหล็กที่ได้มาเจียรให้เป็นเหลี่ยมด้านบนและด้านล่าง

๕. นำเหล็กสำหรับทำโกร่งมาตัดแล้วนำไปเชื่อมกับตัวกรีซ

๖. นำไม้มาตัด เกาะสลักให้เป็นหัวกรีซตามความต้องการ แล้วนำไปขัดให้เรียบ

๗. นำเหล็กมาเสียบกับหัวกรีซแล้วนำไปเชื่อมกับตัวกรีซ

๘. นำไม้ตัดเพื่อทำของกริช แล้วนำไปขัดให้เรียบ

๙. นำไม้ที่ได้เจาะรู แล้วนำไปประกอบ แล้วลงแล็กเกอร์ให้สวยงาม

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

นำผลงานที่ได้ออกแสดงตามงานต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก รับทำกริช, มีด, มีดกรีดขาง, มีดพรว้า ตามความต้องการของลูกค้า สนใจติดต่อ นายสาเหะอาภา ตวันยะ ๐๘๖-๕๖๒๖๕๓๓

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลคลองไหม (๑)

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

นวดแผนไทย

มีความเป็นมาอย่างไรไม่มีหลักฐานที่แน่ชัด แต่เชื่อว่าเกิดจากการสังสมประสบการณ์ในการต่อสู้กับความเจ็บป่วยจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งจนมีหลักการและวิธีการที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวการนวดไทยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวัฒนธรรมหลักอื่นๆ ที่สำคัญคือ วัฒนธรรมอินเดีย ดังที่พบว่า ชื่อของเส้นประธานทั้งสิบ บางเส้น เช่น เส้นอิทา ปิงคลา และสุษุมนา เป็นต้น มีชื่อเช่นเดียวกับ นาฬิ ซึ่งเป็นช่องที่ลมปราณและพลังคุณชาตินี้ไหลผ่านตามทฤษฎีโยคะศาสตร์ อีกทั้งท่าฤๅษีดัดตนบางท่าก็มีส่วนคล้ายคลึงกับอาสนะของโยคะเป็นอย่างมาก

การนวดแบบไทยไม่สามารถสืบค้นประวัติการเริ่มกำเนิดอย่างจริงจังได้ เนื่องจากคนสมัยก่อนไม่ได้มีการบันทึกเรื่องราวไว้เป็นหลักฐานแน่นอน ฉะนั้นคงจะได้แต่ประมาณการจากหลักฐานเท่าที่มีอยู่ ซึ่งเข้าใจว่าการนวดคงมีมานานมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ด้วยซ้ำไป หรือ อีกหนึ่งความเชื่อว่ารากฐานการนวดแผนโบราณมาจากประเทศอินเดีย โดยหมอชิวโกมารภักจ์ ซึ่งเป็นแพทย์ประจำราชวงศ์สุลต่าน และเป็นแพทย์ประจำองค์พระพุทธเจ้า และได้เป็นผู้ริเริ่มขึ้นในสมัยพุทธกาล โดยมีพื้นฐานการนวดนั้นมาจากการใช้มือ กด คลำ ถูบ ไปตามร่างกาย เพื่อผ่อนคลายความเจ็บปวดเมื่อยล้า โดยเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่มีติดตัวมาตั้งแต่เกิด และได้เข้ามาแพร่หลายในประเทศไทยโดยไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดนัก แต่พบว่าสมัยก่อนจะมีการนวดกันแต่เฉพาะแต่ในรั้วในวัง โดยจะนวดแต่พระเจ้าแผ่นดิน หรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เท่านั้น ต่อมาภายหลังจึงเริ่มกระจายไปสู่บุคคลทั่วไป เนื่องจากผู้นวดดังกล่าวได้มีอายุมากขึ้น และเกษียณราชการได้กลับไปอยู่บ้าน แล้วได้ถ่ายทอดวิชาให้แก่ลูกหลานเพื่อนบ้านใกล้เคียงสืบต่อกันมา แต่ที่จะมีแบบแผนเป็นเอกลักษณ์ว่าเป็นการนวดของไทยเรานั้น เริ่มตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ประมาณปี พ.ศ. 2300 โดยมีการศึกษาจากบันทึกที่ได้มีการบันทึกไว้ว่า การแพทย์แผนไทยในสมัยนั้นอยู่ในยุคเฟื่องฟูและรุ่งเรืองที่สุด และในสมัยนั้น กรมแพทย์และกรมหมอนวดนั้นถือได้ว่าเป็นกรมใหญ่ ซึ่งต้องรับใช้เบื้องพระยุคลบาทอย่างใกล้ชิด ตามทำเนียบศักดิ์นาข้าราชการฝ่ายทหารและพลเรือนในกฎหมายตราสามดวงเล่ม 1 (พ.ศ.1998) บันทึกไว้ว่า “หลวงราชรักษาเจ้ากรมหมอนวดขวา และหลวงราโช เจ้ากรมหมอนวดซ้าย ถือนาตล 1,600 ไร่ ขุนกักตึงค์และขุนองครักษ์ฯ ปลัดกรมขวาและซ้าย นาตล 800 ไร่ หมื่นแก้วรวเลือก หมื่นวาโยวาด หมื่นวาโยวาศ และหมื่นวาโยชัย นาตล 600 ไร่ ” ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีการรวบรวมตำรับยาต่างๆ ขึ้นเป็นครั้งแรก เรียกว่า “ตำราพระโอสถพระนารายณ์” และการแพทย์แผนไทยก็ยังคงได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง มีการเปิดร้านจัดยาและขายยาสมุนไพรตามใบสั่งอยู่ทั่วไป

การนวดไทย จะหมายถึงการตรวจประเมิน การวินิจฉัย การบำบัด การป้องกัน การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพและการฟื้นฟูสุขภาพ ด้วยวิธีการกด การคลึง การดึง การดัด การบีบ การจับ การประคบ การอบ หรือ วิธีการอื่นตามศิลปะการนวดไทย หรือการใช้ยาตามกฎหมายว่าด้วยยา ทั้งนี้ ด้วยกรรมวิธีการแพทย์แผนไทย จะมีหลักและวิธีการนวดแผนไทย ที่มีลักษณะพิเศษเป็นเอกลักษณ์ การ

ขนาดที่ใช้รูปแบบการนวดหลากหลายวิธีการแตกต่างกัน ซึ่งในแต่ละวิธีก็จะยึดถือเอาโครงสร้างตามแนวพลังเส้น 10 และเส้นบริวารอีก 72,000 เส้น เป็นพื้นฐานเหมือนกัน การนวด เป็นมรดกจากบรรพบุรุษอย่างหนึ่ง ที่ได้รับการสืบทอดกันมาจากเชื้อสาย ผู้ที่จะนวดได้ต้องได้รับการสืบทอดหรือต้องมีพลังหรือขวัญ ซึ่งคล้าย ๆ กับหมอดำแยในอดีต

การนวดก็มีหลายแบบ เช่นนวดกดจุด นวดคลายเส้น นวดเพื่อรักษาโรค นวดก่อนการเล่นกีฬา และ นวดเพื่อผ่อนคลาย

ประวัติครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางปรีชา นามสกุล สุวรรณกิจ

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย

หมายเลขบัตรประชาชน ๓ ๕๕๕๕ ๐๐๑๘๗ ๒๗ ๖

วัน เดือน ปีเกิด ๗ เมษายน ๒๕๐๕ อายุ ๔๘ ปี

ภูมิลำเนา (บ้านเกิด) จังหวัดพัทลุง

ที่อยู่ปัจจุบัน ๓๖ หมู่ที่ ๖ ตำบลคลองใหม่ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๗- ๒๘๗๓๘๕๗

วุฒิการศึกษา/ระดับการศึกษา

- มัธยมศึกษาตอนปลาย

ประวัติการได้รับรางวัล

- ๒๕๕๖

ประวัติการถ่ายทอด

- เป็นวิทยากรสอนนักเรียนในโรงเรียนโคกหญ้าคา

- สอนกลุ่มเครือข่าย อสม.

การนวดแผนไทย

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. ที่นอน

๒. น้ำมันสำหรับนวด

๑. ที่นอน

๒. น้ำมันสำหรับนวด

สำนักงานพัฒนาธรรมจังหวัดปัตตานี

กระบวนการและวิธีทำ

๑. ให้คนไข่นอนบนที่นอนที่เตรียมไว้

๒. ใช้น้ำมันทาส่วนที่ต้องการนวด

๓. เริ่มนวดท่าที่ ๑ นวดหงายนวดขา

เริ่มนวดตั้งแต่ปลายขา นวดขึ้นมาเรื่อย ๆ งอเข่าเล็กน้อยแล้วนวดไปจนถึงหัวเข่า
นวดทั้ง ๒ ข้าง

๔. นวดท่าที่ ๒ นอนหงายนวดแขน

เริ่มนวดตั้งแต่นิ้วมือ ฝ่ามือ แล้ววางแขนลงราบกับพื้น และนวดแขน ทั้ง ๒ ข้าง จากปลายมือเข้าหาหัวไหล่

๕. นวดท่าที่ ๓ นอนตะแคงนวดขาและหลัง

ให้คนไข้ยกขาขึ้น แล้วใช้ศอกกดจุดที่ฝ่าเท้าจะรู้สึกผ่อนคลายหายปวดขาได้ นวดจากหัวเข่าขึ้นมาตรงสะโพก
จนมาถึงหลัง

๖. นวดท่าที่ ๔ นอนคว่ำ นวดหลัง

ให้คนไข้นอนคว่ำ แล้วนอนหลังเรื่อย ๆ นวดตั้งแต่ขาขึ้นมาจนถึงต้นคอ

๗. นวดท่าที่ ๕ นอนหงายนวดศีรษะและนวดไหล่

นวดหัว คิ้ว และขมับ หลาย ๆ ครั้ง แล้วนวดหัวไหล่ โดยการกดที่หัวไหล่ทั้ง ๒ ข้าง

๘. นวดท่าที่ ๖ นั่งนวดศีรษะและนวดหลัง

จับหัวแล้วกดนวดที่ท้ายทอย หลาย ๆ ครั้ง แล้วลงมานวดที่หัวไหล่และหลัง พนมมือแล้วทุบที่หัวไหล่เบา ๆ ทำทั้ง ๒ ข้าง

๙. สุดท้ายให้คนไข้เหยียดขาให้ตรงเอามือจับหัวเข่าแล้วกดลงให้ไปข้างหน้า ทำหลายครั้ง ๆ เสร็จแล้วมานวดที่ปลายเท้าทั้ง ๒ ข้างอีกครั้ง เป็นอันเสร็จขั้นตอนการนวด

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลดงใหม่ (๒)

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำอาหาร

ส้มโอ เป็นผลไม้ทั่วๆ ไปชนิดหนึ่งที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งจะปลูกกันมากในพื้นที่บ้านเรา บางก็ขายกิ่งส้มโอ บางก็ขายผลส้ม แต่มีภูมิปัญญาบางคนนำเปลือกส้มโอมาแปรรูป เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่า และใช้ประโยชน์จากส้มให้ได้มากที่สุด จึงเกิดการคิดค้นนำเปลือกส้มโอมาเชื่อม จึงปัจจุบันนี้จะหาดูและกินกันได้ยาก เปลือกส้มโอเชื่อมเป็นขนมหวานอย่างหนึ่งที่รสชาติอร่อย และเป็นขนมหวานที่ไม่มีการผสมส่วนของสารเคมีที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย

การทำเปลือกส้มโอเชื่อมจะใช้ส้มโอผลแก่ๆ ที่มีเปลือกหนาๆ ซึ่งในปัจจุบันจะไม่ค่อยมีคนทำกันมากนัก ภูมิปัญญาท้องถิ่นท่านนี้ ได้เล่าว่า ท่านได้รับความรู้การทำเปลือกส้มโอเชื่อมจากพ่อ แม่ ซึ่งได้ทำกันมานานปี ด้วยความสนใจ และชื่นชอบในเรื่องของอาหาร จึงได้ศึกษาและปฏิบัติกันมาเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน เปลือกส้มโอเชื่อมเป็นขนมหวานที่อร่อย หวานชื่นใจ และไม่ยุ่งยากมากนัก จึงสนใจที่จะสืบทอด และรักษาการทำขนมหวานเปลือกส้มโอเชื่อมกันต่อไป เนื่องจากคนส่วนใหญ่จะไม่ค่อยนิยมทำกัน

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางมาช๊ะ นามสกุล โวะ

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย

หมายเลขบัตรประชาชน ๓ ๕๔๑๐ ๐๐๓๕๕ ๔๒ ๓

วัน เดือน ปีเกิด ๑ มกราคม ๒๕๑๓ อายุ ๔๐ ปี

ภูมิลำเนา บ้านโคกหญ้าคา ต.คลองใหม่ อ.ยะรัง จ.ปัตตานี

ที่อยู่ปัจจุบัน ๘๓/๒ หมู่ที่ ๖ ต.คลองใหม่ อ.ยะรัง จ.ปัตตานี

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๓-๕๑๓๕๔๒๖

วุฒิการศึกษา

- มัธยมศึกษาตอนต้น

ประวัติการได้รับรางวัล

-

ประวัติการถ่ายทอด

- ถ่ายทอดให้ประชาชนผู้สนใจ ในหมู่บ้าน

การทำอาหาร

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. หม้อ, กะทะ
๒. เตา
๓. ไม้พาย
๔. กะละมัง
๕. มีด
๖. ตะกร้า

๑. หม้อ, กะทะ

๒. เตา

๓. ไม้พาย

๔. กะละมัง

๕. มีด

๖. ตะกร้า

ส่วนผสม

๑. ผลส้มโอ	๑	ผล
๒. น้ำตาล	๓	ถ้วย
๓. เกลือ	๑	ช้อนชา
๔. น้ำ	๓	ถ้วย

๑. ผลส้มโอ

๒. น้ำตาล

๓. เกลือ

๔. น้ำ

กระบวนการและวิธีทำ

๑. เลือกผลส้มโอ ที่สวยเปลือกหนา

๒. แกะเปลือกส้มโอออกจากเนื้อส้ม

๓. นำเปลือกที่ได้มาหั่นเป็นชิ้น ๆ สี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

๔. นำชิ้นที่ได้มาปอกเปลือกแล้วนำไปล้างให้สะอาด

๕. นำหม้อตั้งไฟ ต้มน้ำให้เดือด แล้วนำเปลือกส้มมาต้มพอสุกแล้วยกลง

เรื่องโดยคุณ
นันทวรรณกิติเดช
กับ เรณูนิลธกิติเดช
คุณเนติธกิติเดช
ปัทมาธิ ธิษฐานธรรมณีพิไลทอง

การเผยแพร่
โดยคุณคุณ
อภิญญา ๑
นพ ๒
อภิญญา ๓
อภิญญา ๔
นพ ๕
อภิญญา ๖

นพคุณ
นพ ๑
อภิญญา ๒
อภิญญา ๓
นพ ๔

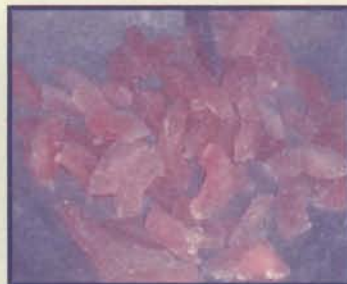
๖. นำเปลือกส้มแช่น้ำเย็น แล้วบีบน้ำออกหลาย ๆ ครั้ง จนกว่าชิมแล้วไม่มีรสขม แล้วใส่ตะกร้าสะเด็ดน้ำ

๗. นำกระทะตั้งไฟ ใส่น้ำตาล เกลือ เพื่อที่จะทำน้ำเชื่อม

๘. เมื่อเดือดแล้วนำเปลือกส้มมาใส่ เคี่ยวจนแห้ง จะได้เปลือกส้มโอเชื่อมที่แวว อร่อย

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ทำเป็นอาชีพเสริม
๒. วางจำหน่ายตามร้านค้า

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลประจัน

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การพับผ้าชั้นหมาก

การแห่ชั้นหมากมีมาตั้งแต่อดีต จะเป็นการแห่ชุดชั้นหมากมีทั้งหงาซีระ และของต่าง ๆ จะห่อด้วยกระดาษแก้วหลากหลายสีส้น จะใช้ในงานมงคล งานเข้าสู่นัด ในปัจจุบันจากชั้นหมากที่ห่อด้วยกระดาษแก้วใส ๆ เปลี่ยนมาเป็นใส่กล่องสวย ๆ วางไว้บนพาน หรือพับผ้า ประดิษฐ์ให้เป็นรูปต่าง ๆ เช่น การพับผ้าชั้นหนูให้เป็นรูปต่าง ๆ ที่มีความสวยงาม และหลากหลายน่าชม ชั้นหมากเหล่านี้จะใช้ในงานพิธีสมรส ซึ่งเจ้าบ่าวจะเป็นฝ่ายแห่ไปบ้านเจ้าสาว

การพับผ้าชั้นหมากในปัจจุบันจะเป็นที่นิยมใน ๓ จังหวัดภาคใต้ และเป็นที่ยุ้จักกันดี ครูภูมิปัญญาท่าน เล่าให้ฟังว่า ท่านได้รับความรู้จากการสืบทอดของบรรพบุรุษและได้ศึกษาเพิ่มการพับผ้าในรูปแบบต่าง ๆ ให้ทันสมัยขึ้น

ปัจจุบันท่านได้รับเป็นวิทยากรสอนการพับผ้าชั้นหมาก และได้รับรับจ้างพับผ้าชั้นหมากตามลูกค้าสั่งทำ ซึ่งเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ในครอบครัวอีกทางหนึ่ง

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางญามีลาช นามสกุล จะปะเกีย

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย

หมายเลขบัตรประชาชน ๓ ๕๕๐๑ ๐๐๐๐๕ ๑๒ ๖

วัน เดือน ปีเกิด ๓ กรกฎาคม ๒๕๑๑ อายุ ๕๑ ปี

ภูมิลำเนาเดิม (บ้านเกิด) ตำบลประจัน อำเภอยะรัง

ที่อยู่ปัจจุบัน ๑๑๗/๑ หมู่ที่ ๕ ตำบลประจัน อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

วุฒิการศึกษา/ระดับการศึกษา

- มัธยมศึกษาตอนปลาย

ประวัติการรับรางวัล

-

ประวัติการถ่ายทอด

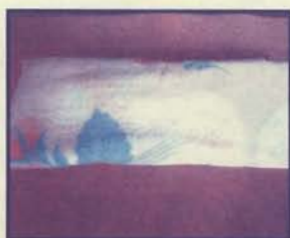
- เป็นวิทยากรสอนประดิษฐ์พับผ้าชั้นหมากให้กลุ่มแม่บ้าน
- เป็นวิทยากรสอนประดิษฐ์ของชำร่วยให้แก่แก่นักเรียนในโรงเรียน
- สอนเยาวชน ผู้ที่สนใจทั่วไป

การพับผ้าขนหนูเป็นรูปหัวใจ ๒ ดวง

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. ผ้าขนหนู
๒. โฟม
๓. ยางเส้น
๔. กรรไกร
๕. มีดตัดเตอร์
๖. วัสดุตกแต่ง
๗. ปากกาเคมี
๘. กาวแท่ง
๙. เทียน
๑๐. เข็มหมุด

๑. ผ้าขนหนู

๒. โฟม

๓. ยางเส้น

๔. กรรไกร

๕. มีดตัดเตอร์

๖. วัสดุตกแต่ง

๗. ปากกาเคมี

๘. กาวแท่ง

๙. เทียน

๑๐. เข็มหมุด

กระบวนการและวิธีทำ

๑. นำปากกาเคมีวาดรูปหัวใจ ๒ ดวง บนแผ่นโฟม
๒. นำมุมผ้าขนหนูมาห่อรูปหัวใจที่ได้ ๑ ดวง

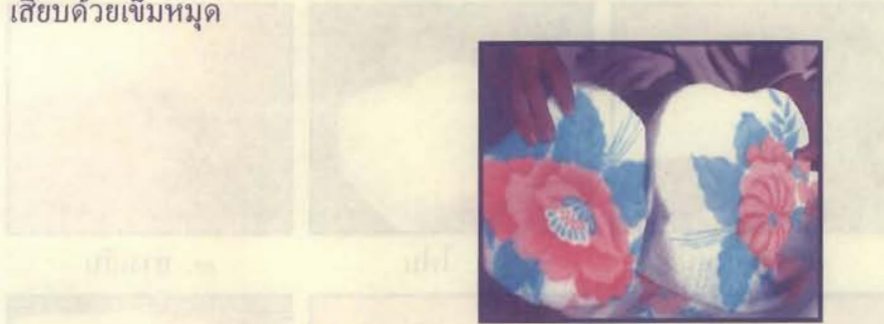

๓. กลับผ้าแล้วผูกยางข้างหลัง

๔. นำหัวใจดวงที่ ๒ มาห่อด้วยผ้าขนหนูใกล้ ๆ กับดวงที่ ๑ แล้วผูกยางข้างหลัง จะได้หัวใจ ๒ ดวงซ้อนกัน เสียบด้วยเข็มหมุด

๕. ตัดโฟมเป็นแผ่น ๔ เหลี่ยม เพื่อที่จะทำเป็นฐาน แล้วนำมาห่อด้วยผ้าขนหนู

๖. เก็บขอบผ้าให้เรียบร้อยแล้วเย็บฐานให้ติดกับรูปหัวใจให้แน่น

๗. ตกแต่งให้สวยงาม ด้วยวัสดุต่าง ๆ เช่น ริบบิ้นผ้า ผ้าลูกไม้ ดอกไม้ ตามใจชอบ ติดด้วยกาวแท่ง เมื่อตกแต่งเสร็จแล้วเป็นอันเสร็จสมบูรณ์

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. รับผิดชอบชั้นหมากตามลูกค้าสั่งทำ
๒. ศึกษารูปแบบ และลวดลายต่าง ๆ ให้เพิ่มขึ้น
๓. สรรหาแบบใหม่ ๆ ที่กำลังนิยม
๔. นำผลงานจัดแสดงในงานต่าง ๆ ทั้งในตำบล และงานอื่น ๆ
๕. ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักของตำบลและอำเภอ
๖. วางจำหน่ายสินค้าตามร้านค้าเช่าชุดวิวาห์

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลปิตุมุติ

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การพับผ้าชั้นหมาก

การพับผ้าชั้นหมากได้ประยุกต์จากชั้นหมากของชาวฮินดู แต่เดิมพื้นที่ลังกาชูกะ เป็นพื้นที่อาศัยของชาวฮินดู งานพิธีกรรมต่าง ๆ ชาวฮินดูจะมีการแห่ชั้นหมากมากมาย คนในพื้นที่ได้ดู และได้รับวัฒนธรรมของชาวฮินดูมาใช้ งานพิธีกรรมต่าง ๆ มีทั้งบุหงาซีเระ และชั้นหมากของชาวฮินดูจะห่อด้วยกระดาษแก้วสีต่าง ๆ ต่อมาได้มีการประยุกต์จากการห่อด้วยกระดาษแก้ว มาเป็นการพับผ้า หรือการใส่กล่อง การแห่ชั้นหมากเป็นวัฒนธรรมของชาวมุสลิมในพื้นที่ ๓ จังหวัดภาคใต้เท่านั้น เมื่อชาวมุสลิมรับวัฒนธรรมฮินดูมาใช้แล้ว ก็ทำชั้นหมากเหมือนชาวฮินดู ด้วยการห่อด้วยกระดาษแก้วสีต่าง ๆ เช่นกัน ต่อมาได้มีการต่อต้านจากผู้นำศาสนา ไม่ให้รับวัฒนธรรมของชาวฮินดู ชาวมุสลิมก็ได้ประยุกต์จากการห่อชั้นหมากด้วยกระดาษแก้วมาเป็นการใส่กล่องสวย ๆ บ้างก็ประดิษฐ์ผ้าให้เป็นรูปต่าง ๆ เพื่อความสวยงาม ปัจจุบันการประดิษฐ์ผ้าชั้นหมากได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในพื้นที่ และทำให้การแห่ชั้นหมากดูสวยงาม แปลกใหม่ ซึ่งในจังหวัดอื่นจะหาดูได้ยาก

ข้าพเจ้าเริ่มการพับผ้าชั้นหมากจากบุหงาซีเระ ซึ่งได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษ และได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับศิลปะประดิษฐ์ผ้า จนปัจจุบันข้าพเจ้าประกอบอาชีพนี้มาเป็นเวลา ๑๐ ปีแล้ว ข้าพเจ้ารับทำของชำร่วยจำหน่าย รับพับผ้าชั้นหมาก และรับเป็นวิทยากรฝึกอาชีพให้กับกลุ่มแม่บ้าน ปัจจุบันการพับผ้าชั้นหมากจะได้รับความนิยม และได้รับการสืบทอดให้คนรุ่นใหม่ได้ประดิษฐ์ เพื่อรักษาวัฒนธรรมนี้ไว้

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางกอบบือเสาะ นามสกุล กอและ

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย

หมายเลขบัตรประชาชน ๓ ๕๔๑๐ ๐๐๒๖๑ ๓๘ ๓

วัน เดือน ปีเกิด ๑ มกราคม ๒๕๐๒ อายุ ๕๑ ปี

ภูมิลำเนา(บ้านเกิด) บ้านرابอ ตำบลปิตุมุติ

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๔๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลปิตุมุติ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ ๐๘-๐๗๑๓-๓๔๖๐

วุฒิการศึกษา/ระดับการศึกษา

- มัธยมศึกษาตอนปลาย

ประวัติการได้รับรางวัล

- เคยได้รับการเผยแพร่ผลงาน การพับผ้า การจัดบุหงาซีเระ รายการขึ้นด้วยลำแข็ง ช่อง ๗ ดี และ รายการ รอยไท ช่อง ๕

- ได้รับรางวัล กลุ่มศิลปะประดิษฐ์ ตำบลปิตุมุตี เป็นกลุ่มพัฒนาอาชีพดีเด่น ประจำปี ๒๕๕๘ จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี
- ได้รับรางวัลชนะเลิศ การประกวดกระเช้าสินค้า OTOP ในงานกาชาดและงานประจำปี ๒๕๕๙ จากจังหวัดปัตตานี
- ได้รับรางวัลกลุ่มศิลปะประดิษฐ์ บ้านرابอ เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๓ จากศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง

ประวัติการถ่ายทอด

- เป็นวิทยากรฝึกอาชีพให้กับกลุ่มแม่บ้านของหน่วยงาน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอยะรัง
- เป็นครูภูมิปัญญา ของโรงเรียนประดู่โพธิ์ โรงเรียนตลาดนัดบาซาเอ
- เป็นวิทยากรฝึกอาชีพให้กับนักศึกษาปอเนาะ และเป็นวิทยากรในโรงเรียนบ้านคางา โรงเรียนพัฒนาอิสลาม
- เป็นวิทยากรขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาตวม
- ปัจจุบันสอนกลุ่มแม่บ้าน นักศึกษาปอเนาะ นักศึกษา กศน.

การพันนกงูด้วยผ้าโสร่ง

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. ผ้าโสร่ง
๒. หนังสือพิมพ์
๓. กรรไกร
๔. เข็ม
๕. ด้าย
๖. ยางเส้น
๗. ดาสำเร็จรูป
๘. วัสดุตกแต่ง

๑. ผ้าโสร่ง

๒. หนังสือพิมพ์

๓. กรรไกร

๔. เข็ม

๕. ด้าย

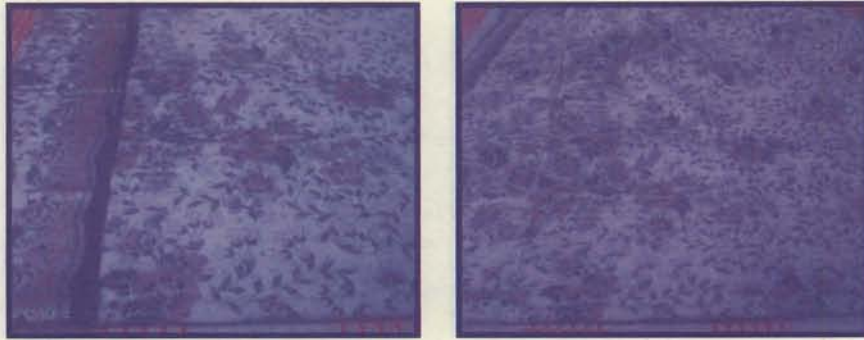
๖. ยางเส้น

กระบวนการและวิธีทำ

๑. นำกระดาษหนังสือพิมพ์ ๒ แผ่น วางซ้อนกัน แล้วพับแบ่งครึ่งตามยาว กางผ้าโสร่งออกแล้วนำกระดาษหนังสือไปวางบนผ้าด้านที่ผิด

๒. พับริมผ้าด้านซ้าย ขาว และข้างบนให้ปิดหนังสือพิมพ์ แล้วคว่ำผ้า

๓. เย็บริมผ้าด้านที่มีกระดาษหนังสือพิมพ์ ทั้ง ๓ ด้านแล้วพับผ้ากลับไปกลับมาให้เป็นพัด

๔. นำยางผูกข้างบน ๒ เส้น และผูกข้างล่าง ๒ เส้น

๕. พับปลายผ้าที่เหลือให้เป็นสามเหลี่ยม สำหรับทำเป็นหัวนก แล้วผูกยางไว้

๖. วัดจากปลายพัดลงมา ๒ คืบ ผูกด้วยยางเส้น วัดลงมา ๓ นิ้วผูกยางเส้นอีกครั้ง จะได้ส่วนหัวนกและคอ

๗. เก็บผ้าที่เหลือให้เป็นตัวนกให้หมด แล้วเย็บที่ท้องนกให้เรียบร้อย

๘. เย็บปากนกให้แหลม แล้วขำกระดาษหนังสือให้กลม แล้วนำไปใส่ในหัวนก แล้วเย็บให้เรียบร้อย

๙. นำยางที่ปลายหางข้างบนออก แล้วกางหาง นำขอบหางเย็บติดกับตัวนก ใส่ตาสำเร็จรูป เป็นอันเสร็จสมบูรณ์

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. รับพับผ้าชิ้นหมากตามรูปแบบต่างๆ ที่ลูกค้าต้องการ
๒. ผลิตของชำร่วยจำหน่าย
๓. ให้สมาชิกกลุ่มพัฒนาฝีมือ และศึกษารูปแบบต่างๆ ให้หลากหลายมากขึ้น
๔. จัดทะเบียนสินค้าโอท็อป
๕. นำผลงานออกแสดงตามงานต่างๆ

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลเกาะมาวี

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

เครื่องมือจับสัตว์น้ำ (ไซ)

ไซ เป็นเครื่องมือดักสัตว์น้ำชนิดหนึ่ง โดยส่วนมากจะดักปลาในกลุ่มปลาเล็กปลาน้อย ใช้งานในแหล่งน้ำที่ไม่ลึกมาก เป็นแหล่งน้ำไหลและเป็นการเปิดช่องระบายน้ำเข้าออกตามบึงนา คันนา และคลองต่าง ๆ ไซมีหลายรูปทรง ส่วนใหญ่จะตั้งชื่อตามรูปทรงนั้น เช่น ไซปากแคบ สานเป็นรูปกรวยปากไซบานออกเป็นรูปแคบ ไซท่อ สานคล้ายท่อดักปลาหรืออาจตั้งชื่อตามวัตถุประสงค์ เช่น ไซสองหน้า มีช่อง 2 ด้าน ไซลอย ใ้วางลอยในช่วงน้ำขึ้น ๆ แหวกกอข้าวหรือกอหญ้า วางแช่น้ำไว้ ไซปลากระดี ใ้ดักปลากระดี ไซกบ สานเป็นลายขัดตาสี่เหลี่ยมรูปทรงกระบอก ใ้ดักกบ ไซโป่ง สานกันโป่งเล็กน้อย แม้ว่าจะมีรูปลักษณะที่ต่างกัน แต่มีลักษณะร่วมกันคือ สานเป็นทรงกระบอกและทำปากทางเข้าเป็นงาแซง (ใ้ไม่เสียมปลายแหลม รูปทรงคล้ายกรวยที่บีบแบน ๆ ทำให้ปลาเข้าได้ แต่ว่ายสวนความคมของปลายใ้ไม่ออกมาไม่ได้)

ประวัติครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายดีอระ นามสกุล ดีอราม

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย

หมายเลขบัตรประชาชน ๓ ๕๔๐๒ ๐๐๒๖๒ ๒๖ ๕

วัน เดือน ปีเกิด ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๒ อายุ ๗๑ ปี

ภูมิลำเนา(บ้านเกิด) ตำบลเกาะมาวี

ที่อยู่ปัจจุบัน ๕๒/๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลเกาะมาวี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ -

วุฒิการศึกษา/ระดับการศึกษา

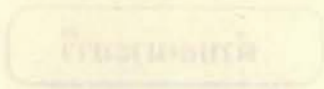

ประวัติการได้รับรางวัล

ประวัติการถ่ายทอด

- ถ่ายทอดให้เยาวชน และผู้สนใจ

เครื่องมือจับสัตว์น้ำ (ไซ)

วัสดุ/อุปกรณ์

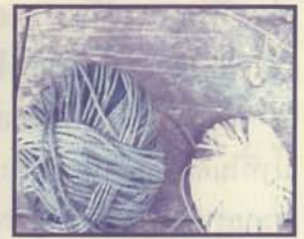
- ๑. ไม้ไผ่
- ๒. เชือกไนลอนหรือเถาวัลย์
- ๓. มัดเหลา
- ๔. เลื่อย
- ๕. ไม้
- ๖. ขางเส้น

๑. ไม้ไผ่

๒. เชือกไนลอนหรือเถาวัลย์

๓. มัดเหลา

๔. เลื่อย

๕. ไม้

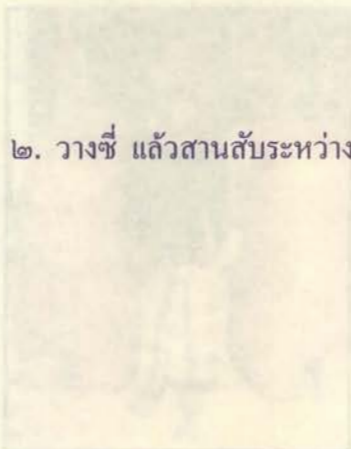
๖. ขางเส้น

กระบวนการและวิธีทำ

- ๑. นำไม้ไผ่มาเหลาเป็นซี่แบน ๆ ความยาวตามความต้องการขนาดของไซ

- ๒. วางซี่ แล้วสานสับระหว่างกัน เพื่อจะตั้งเป็นฐานหรือก้นไซ

ส่วนงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี

๓. เมื่อได้ฐานแล้ว นำเดาวัลย์หรือหวายหรือเชือกในลอนก็ได้มาเย็บ

๔. ขึ้นตัวไซ โดยการสานสับระหว่างกัน

๕. เมื่อสานตัวไซแล้ว ก็ทำคอโดยการนำไม้ไผ่มาทำเป็นวงกลมแล้วใส่ข้างใน

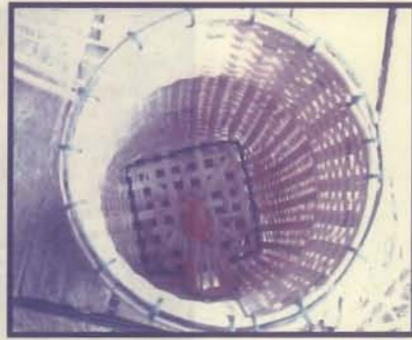

๖. สานต่อไปจนเสร็จ นำเดาวัลย์ทำขอบด้านบน จะได้ไซที่มีคอเล็กแล้วบานออก

๗. วัดขนาดความกว้างด้านบน แล้วนำไม้ไผ่มาทำเป็นวงกลมผูกด้วยยางเส้น ทำหลาย ๆ วง ค่อย ๆ เล็กลงเรื่อย ๆ แล้วเย็บติดกัน เพื่อจะทำเป็นฝาปิด แล้วเย็บติดกับตัวไซ เป็นช่องใส่อาหาร

๘. ทำช่องสำหรับปลาเข้า โดยการใส่ไม้ข้างในแล้วเย็บติดกัน

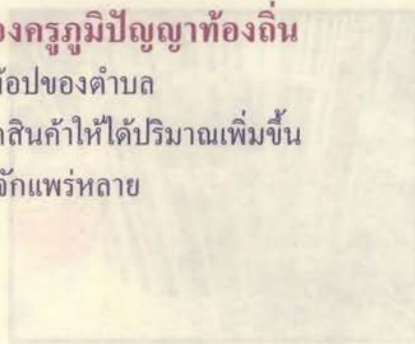

๙. เมื่อทำเสร็จแล้วจะได้ไซที่สมบูรณ์

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. จัดทะเบียนเป็นสินค้าโอท็อปของตำบล
๒. รวมกลุ่มสมาชิกเพื่อผลิตสินค้าให้ได้ปริมาณเพิ่มขึ้น
๓. ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย
๔. ทำเป็นอาชีพเสริม

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลยะรัง

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การเย็บจาก

การเย็บจาก มีมาตั้งแต่อดีตกาล ในอดีตนั้นชาวบ้านนิยมเย็บจากกันมาก เนื่องจากบ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้จะใช้หลังคามุงจาก ยามว่างจากการทำไร่ ทำนา ชาวบ้านก็จะหาใบจากมาเย็บกัน แต่ก่อนนั้นต้นจากก็มีมาก ขึ้นตามริมบึง ริมหนอง ชาวบ้านนำวัสดุธรรมชาติเหล่านี้มาใช้กัน ต่อมาสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป บ้านเรือนชาวบ้านจากที่เคยเป็นบ้านไม้ ก็ได้เปลี่ยนแปลง พัฒนาตามสภาพที่เปลี่ยนไป บ้านเรือนเป็นตึก หลังคามุงจากก็ไม่จำเป็นที่ต้องใช้ การเย็บจากก็ค่อย ๆ สูญหายไป

ปัจจุบัน การเย็บจากกลับมานิยมอีกครั้ง เนื่องจากมีการสร้างกระท่อม ชุมนร้านค้า ทำจากไม้ไผ่ จะใช้หลังคามุงจากกันมาก มีตลาดต้องการ แต่วัสดุหายากขึ้นเนื่องจากหนอง บึง ได้ขุดเป็นคลอง ต้นจากสูญพันธุ์ไปบ้าง

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายด่วนอาแซ นามสกุล ยือแระ
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย
หมายเลขบัตรประชาชน ๓ ๕๔๑๐ ๐๐๐๓๔ ๗๐ ๑
วัน เดือน ปีเกิด ๒๔๕๖ อายุ ๕๗ ปี
ภูมิลำเนา(บ้านเกิด) บ้านยาสิมอ
ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๒๒๕/๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลยะรัง
อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ๕๔๑๖๐
หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๕-๒๕๖๑๗๒๕
วุฒิการศึกษา/ระดับการศึกษา

- ป.๔

ประวัติการรับรางวัล

-

ประวัติการถ่ายทอด

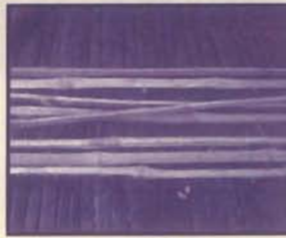
-

การเย็บจาก

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. ไม้ไผ่
๒. ไบจาก
๓. ดันกล้า
๔. มีดพร้า
๕. เลื่อย

๑. ไม้ไผ่

๒. ไบจาก

๓. ดันกล้า

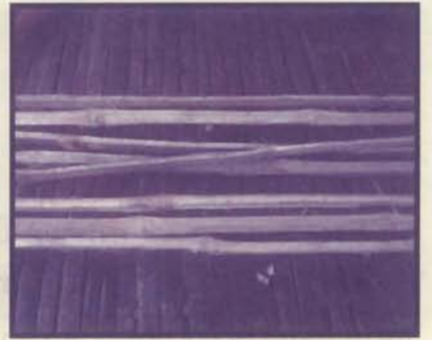
๔. มีดพร้า

๕. เลื่อย

กระบวนการและวิธีทำ

๑. วัดไม้ไผ่ ยาว ๑ เมตรแล้วนำมาตัด และผ่าเป็นอันเล็ก ๆ

๒. เหลาดันกล้าทำเป็นเชือกไว้เย็บจาก ดันกล้า ๑ ต้น แบ่งได้ ๕ เส้นเท่า ๆ กัน เหลาปลายให้แหลมเพื่อเป็นเข็ม แล้วนำเชือก ๒ เส้นมาผูกด้วยกัน

๓. เรียงไบจาก ๓-๕ ไบ เพื่อที่จะใช้เย็บ นำไปพบกับไม้ไผ่แล้วเย็บให้เรียบร้อย

๔. ทำต่อไปจนกว่าจะเย็บเสร็จถึงปลายไม้ไผ่ แล้วผูกปมให้เรียบร้อย เป็นอันเสร็จสมบูรณ์

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. จะตั้งเป็นกลุ่มเย็บจากเพื่อจำหน่าย
๒. จะหาสมาชิกเพิ่มขึ้นเพื่อร่วมเย็บจาก
๓. จะผลิตสินค้าให้ทันกับความต้องการของตลาด

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบละเว้ง

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านอาหาร

อาหารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับร่างกาย เราควรเลือกอาหารที่ดี ที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย เพื่อความแข็งแรง และความปลอดภัย ในสมัยก่อน อาหารส่วนใหญ่จะทำกินเอง โดยใช้วัตถุดิบที่มีประโยชน์และมีในท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นวัตถุดิบจากธรรมชาติที่ดีไม่มีสารพิษและสารเคมีปนเปื้อน ทำให้ผู้บริโภครับประทานอย่างปลอดภัย และทำให้สุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคร้ายเบียดเบียน ด้วยเหตุนี้คนในสมัยก่อนมีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรค และยังมีอายุยืนยาวอีกด้วย

ปัจจุบันการบริโภคอาหารได้เปลี่ยนไป นิยมรับประทานอาหารนอกบ้าน และซื้ออาหารสำเร็จรูปมารับประทานกัน เพื่อความสะดวกสบาย และรวดเร็ว ซึ่งอาหารในปัจจุบันส่วนใหญ่จะปนเปื้อนด้วยสารเคมี จะก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย คนในปัจจุบันไม่เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์มากนัก จึงทำให้คนปัจจุบันมีโรคร้ายต่าง ๆ มากมายจึงมาจากการรับประทานอาหารส่วนใหญ่ เราควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมารับประทานใหม่ โดยการทำอาหารรับประทานเอง เช่นการทำขนมโรตีสกรอบ ก็เป็นขนมที่สามารถทำรับประทานเองได้ ไม่ยาก

ประวัติครภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางสาวจันทร์ นามสกุล ดวงจา

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย

หมายเลขบัตรประชาชน ๓ ๕๐๑๒ ๐๐๐๗๖ ๑๘ ๕

วัน เดือน ปีเกิด ๓๐ ตุลาคม ๒๕๐๕ อายุ ๔๘ ปี

ภูมิลำเนาเดิม จังหวัดเชียงใหม่

ที่อยู่ปัจจุบัน ๒๕/๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลละเว้ง อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๖-๒๕๖๔๔๒๑

วุฒิการศึกษา/ระดับการศึกษา

- มัธยมศึกษาตอนปลาย

ประวัติการได้รับรางวัล

-

ประวัติการถ่ายทอด

- กลุ่มแม่บ้านในหมู่บ้าน และประชาชนผู้สนใจ

การทำขนมโรตีกกรอบ

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. กระทะ, เตา
๒. กะละมัง
๓. ไม้พาย
๔. ตะแกรง
๕. ถาด
๖. กระชอน
๗. ถ้วยตวง
๘. ไม้คั่ง
๙. เครื่องนวดแป้งไฟฟ้า
๑๐. โตะคั่ง
๑๑. คาชั่ง
๑๒. เครื่องปิดปากถุง
๑๓. ถุงพลาสติก
๑๔. มีด

๑. กระทะ, เตา

๒. กะละมัง

๓. ไม้พาย

๔. ตะแกรง

๕. ถาด

๖. กระชอน

๗. ถ้วยตวง

๘. ไม้คั่ง

๙. เครื่องนวดแป้งไฟฟ้า

๑๐. โตะคั่ง

๑๑. คาชั่ง

๑๒. เครื่องปิดปากถุง

๑๓. ถุงพลาสติก

๑๔. มีด

ส่วนผสม

๑. แป้งอเนกประสงค์	๑ กิโลกรัม
๒. แป้งมัน	๔ ชีด
๓. น้ำมัน	๑ กิโลกรัม
๔. เกลือ	๑ ๑/๒ ช้อนโต๊ะ (เล็กน้อย)
๕. น้ำปูนใส	๑ กิโลกรัม
๖. น้ำตาล	๑ กิโลกรัม
๗. ไข่	๓ ฟอง

๑. แป้งอเนกประสงค์

๒. แป้งมัน

๓. น้ำมัน

๔. เกลือ

๕. น้ำตาลทราย

๖. ไข่

๗. น้ำปูนใส

กระบวนการและวิธีทำ

๑. นำแป้งอเนกประสงค์มาร่อน ตีไข่ไก่ ใส่น้ำปูนใส และใส่น้ำเย็นที่ละน้อย ๆ

ขั้นตอนการเตรียมแป้งอเนกประสงค์

- ๑. แป้งอเนกประสงค์
- ๒. ไข่ไก่
- ๓. น้ำปูนใส
- ๔. น้ำเย็น
- ๕. ผงฟู
- ๖. เกลือ
- ๗. น้ำมันพืช
- ๘. น้ำตาลทราย
- ๙. น้ำมะพร้าว
- ๑๐. ไข่แดง
- ๑๑. ไข่ขาว
- ๑๒. แป้งอเนกประสงค์
- ๑๓. ผงฟู
- ๑๔. เกลือ

๒. นวดแป้งให้เข้ากัน

๓. นำแป้งที่นวดเสร็จแล้วมาทำเป็นก้อนกลม ๆ ใหญ่ ๆ ประมาณ ๕ ก้อน แล้วคลุมด้วยผ้าขาวหรือพลาสติกหมักไว้ ๑ ชั่วโมง

๔. นำแป้งมัน ผสมกับน้ำมัน ๓ ช้อนโต๊ะ กลุกให้เข้ากัน

๕. นำแป้งที่หมักแล้วมาคลึงด้วยไม้คลึงให้เป็นสี่เหลี่ยม โรยด้วยแป้งมันที่เตรียมไว้

ส่วนผสม

- ๑. แป้งอเนกประสงค์
- ๒. ไข่ไก่
- ๓. น้ำปูนใส
- ๔. น้ำเย็น
- ๕. ผงฟู
- ๖. เกลือ
- ๗. น้ำมันพืช
- ๘. น้ำตาลทราย
- ๙. น้ำมะพร้าว
- ๑๐. ไข่แดง
- ๑๑. ไข่ขาว
- ๑๒. แป้งอเนกประสงค์
- ๑๓. ผงฟู
- ๑๔. เกลือ

๖. เมื่อกิ่งเสร็จให้ม้วนเป็นกลม ๆ ยาว แล้วตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ ประมาณ ๔๐ ชิ้น ต่อ ๑ เส้น

๗. นำแป้งชิ้นเล็ก ๆ ที่ได้มากลึงให้บางเป็นวงรียาว

๘. เอากระทะตั้งไฟ ใส่น้ำมันเพื่อเตรียมทอด เมื่อน้ำมันร้อนลงทอดได้เลย ตั้งพักไว้ให้เย็น

๙. เอากระทะตั้งไฟ ใส่น้ำตาล เกลือ น้ำ เพื่อทำเป็นน้ำเชื่อม

๑๐. นำขนมที่เย็นแล้วมาราดด้วยน้ำเชื่อม แล้วพักไว้ให้เย็นอีกครั้งก่อนนำไปบรรจุถุง เพื่อป้องกันไม่ให้ขนมเหนียว

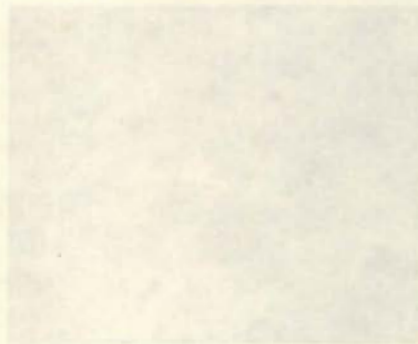

๑๑. นำขนมบรรจุถุงให้เรียบร้อย ปิดปากถุงด้วยเครื่อง จะได้ขนมที่สวยงาม

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. รวมกลุ่มเป็นสมาชิกกลุ่มทำขนมเพื่อจำหน่าย
๒. ทำเป็นอาชีพเสริม
๓. วางจำหน่ายตามร้านค้า

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลดัด

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ทำเฟอร์นิเจอร์

การทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ เป็นงานช่างฝีมือแขนงหนึ่งที่มีความนิยมมาช้านาน ไม้สามารถนำมาทำเฟอร์นิเจอร์ได้หลากหลายรูปแบบ ชนิด ทำโต๊ะกินข้าว โต๊ะวางโทรทัศน์ เก้าอี้ ชุดรับแขก ตู้เสื้อผ้า ตู้เก็บของ ชั้นวางของ เคาเตอร์ในห้องครัว และอื่น ๆ อีกมากมาย

เฟอร์นิเจอร์ เป็นอุปกรณ์ตกแต่งบ้านให้ดูสวยงามและเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งได้รับความรู้และประสบการณ์จากบิดา ซึ่งเป็นช่างเฟอร์นิเจอร์มาช้านาน และได้ศึกษาพัฒนาฝีมือมาเรื่อย ๆ จนปัจจุบันนี้ สามารถทำเองได้ และทำได้หลายอย่าง เช่น โต๊ะต่าง ๆ เก้าอี้ ตู้ต่าง ๆ ชั้นวางของ เคาเตอร์ในห้องครัว และได้แกะสลักบานประตู ซึ่งงานเหล่านี้เป็นงานฝีมือที่ต้องใช้เวลาฝึกฝนยาวนาน เพื่อในงานแต่ละชิ้นสวยงาม เรียบร้อย และละเอียดอ่อน

ปัจจุบันได้ทำเฟอร์นิเจอร์ตามรูปแบบต่าง ๆ ที่ลูกค้าต้องการและสั่งทำด้วยฝีมือที่ละเอียดและประณีต เพื่องานที่สวยงามและพอใจของลูกค้าทุกท่าน

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายรอซามัน นามสกุล อีปง

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย

หมายเลขบัตรประชาชน ๓ ๕๕๐๕ ๐๐๒๑๔ ๖๕ ๑

วัน เดือน ปีเกิด ๑๘ เมษายน ๒๕๑๕ อายุ ๓๔ ปี

ภูมิลำเนา(บ้านเกิด) บ้านปูลากูวิง

ที่อยู่ปัจจุบัน ๒๕/๓ หมู่ที่ ๒ ตำบลวัด อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๓-๒๕๕๔๘๗๐

วุฒิการศึกษา/ระดับการศึกษา

- มัธยมศึกษาตอนต้น

ประวัติการได้รับรางวัล

-

ประวัติการถ่ายทอด

- ถ่ายทอดให้เยาวชน และผู้สนใจในหมู่บ้านและตำบล

การทำเฟอร์นิเจอร์ วัสดุ/อุปกรณ์

- ๑. ไม้
- ๒. สายวัด
- ๓. ก้อน
- ๔. ฉากแข็ง
- ๕. เลื่อย
- ๖. กบไฟฟ้า
- ๗. กบมือ
- ๘. แม่แรง
- ๙. คีม
- ๑๐. เครื่องขัดกระดาษทราย
- ๑๑. เครื่องบ่มลม
- ๑๒. เครื่องเจีย
- ๑๓. ชิว
- ๑๔. ไร่เตอร์
- ๑๕. ดอกไร่เตอร์
- ๑๖. โต๊ะกบไม้
- ๑๗. ตะไบ
- ๑๘. ตั้ววัด
- ๑๙. ขี้เลื่อยละเอียด
- ๒๐. ปืนแม่ค้อดลม
- ๒๑. ไล่แม็ค
- ๒๒. ปืนอัดลมแบบตะปู
- ๒๓. เลื่อยจล
- ๒๔. กระดาษทราย
- ๒๕. ส่วนเจาะ
- ๒๖. แปรง, กาวร้อน
- ๒๗. พัดลม

๑. ไม้

๒. สายวัด

๓. ก้อน

๔. ฉากแข็ง

๕. เลื่อยมือ

๖. กบไฟฟ้า

๗. กบมือ

๘. แม่แรง

๙. คีม

๑๐. เครื่องขัด

๑๑. เครื่องบ่มลม

๑๒. เครื่องเจีย

๑๓. ชิว

๑๔. ไร่เตอร์

๑๕. ดอกไร่เตอร์

๑๖. โต๊ะกบไม้

๑๗. ตะไบ

๑๘. ตั้ววัด

๑๙. ขี้เลื่อยละเอียด

๒๐. ปืนแม่ค้อดลม

๒๑. ไล่แม็ค

๒๒. ปืนอัดลมแบบตะปู

๒๓. เลื่อยจล

๒๔. กระดาษทราย

๒๕. ส่วนเจาะ

๒๖. แปรง, กาวร้อน

๒๗. พัดลม

กระบวนการและวิธีทำ

1. วางรูปแบบชั้นที่ต้องการ
2. วัดขนาดไม้และตัดไม้ตามที่วางแบบไว้

3. นำไม้ที่ได้มาจัดให้เรียบ แล้วไปประกอบเป็นชั้น ๆ ใส่ฝาแต่ละข้างและฝาด้านหลัง

4. นำไม้มาทำฝาด้านโดยใช้ปืนแม็กอัดลม

5. เมื่อเสร็จแล้วให้เอาขี้เลื่อยละเอียดผสมกับกาวอุดรูให้เรียบร้อยแล้วขัดด้วยกระดาษทรายและเครื่องขัดให้เรียบทั้งหมด

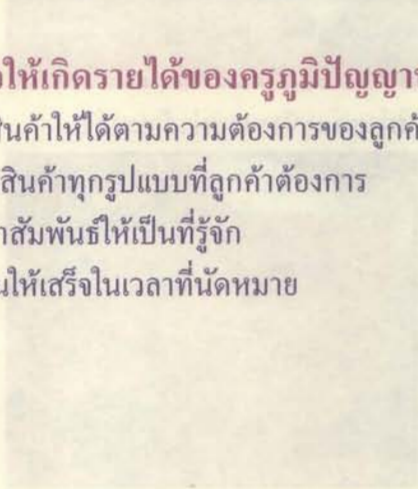

๖. เมื่อจัดเรียบร้อยแล้วนำมาทาสีให้เหมาะสมกับชิ้นงานหรือสีตามความต้องการ

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ผลิตสินค้าให้ได้ตามความต้องการของลูกค้า
๒. รับทำสินค้าทุกรูปแบบที่ลูกค้าต้องการ
๓. ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก
๔. ทำงานให้เสร็จในเวลาที่นัดหมาย

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลสะดาวา

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำกรงนก นกกรงหัวจุก

การทำกรงนก มีมาตั้งแต่อดีต ในอดีตนั้นเป็นการทำกรงนกเขา เนื่องจากนกเขาเป็นที่นิยมเลี้ยงกันอย่างแพร่หลาย ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เมื่อมีการเลี้ยงนกมากขึ้น คนเฒ่าคนแก่ได้เป็นความจำเป็นของกรงนก จึงได้เริ่มทำกรงนกเขาขึ้นมา ในอดีตนั้นการทำกรงนกเป็นงานฝีมือที่ละเอียดอ่อนอย่างมาก กว่าจะได้กรงนกแต่ละกรงต้องใช้เวลาแรมเดือน เพราะชิ้นส่วนของกรงนกแต่ละชิ้นต้องทำด้วยมือทั้งสิ้น นับตั้งแต่การเหล้าซี่ของกรง การเลื่อยเสา การแกะลาย ล้วนเป็นงานฝีมือที่ต้องใช้ความประณีตทั้งสิ้น

เมื่อได้เห็นบรรพบุรุษทำกรงนกเขาอยู่ทุกวัน จึงเกิดการซึมซับ ที่จะเรียนรู้วิธีการทำกรงนกเขา จากการสังเกต เรียนรู้และทดลองทำตามบรรพบุรุษจึงได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษ เป็นต้นมา จนในที่สุดสามารถทำกรงนกเขาได้อย่างสวยงาม และได้ทำกรงนกเขามาเรื่อย ๆ

จากเคยทำกรงนกเขา ในปัจจุบันการเลี้ยงนกเขาน้อยลง คนในพื้นที่ส่วนใหญ่หันมาเลี้ยงนกกรงหัวจุกแทน จึงได้ปรับเปลี่ยนจากการทำกรงนกเขา มาทำกรงนกกกรงหัวจุก นกกรงหัวจุกเป็นที่นิยมเลี้ยงกันมาก ทั้งวัยรุ่น และผู้ใหญ่ การทำกรงนกกกรงหัวจุก จะใช้เวลาไม่นานนัก ประกอบกับเครื่องมือทันสมัยขึ้น จึงได้ทำกรงนก นกกรงหัวจุกที่มีลวดลาย เป็นเอกลักษณ์ที่สวยงาม จึงได้ยึดการทำกรงนกอย่างเป็นอาชีพ การกรงนกกกรงหัวจุกเป็นที่ต้องการของตลาดเป็นอย่างมาก จึงได้ทำตามแบบและขนาดที่ทางร้านสั่งทำ แต่ปัจจุบันนี้พ่อค้าที่เคยมารับซื้อน้อยลง อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในบ้านเรา จึงไม่กล้ามารับซื้อสินค้า ทำให้ขายกรงนกได้น้อยลงจากเดิม

การทำกรงนก ได้สร้างความภาคภูมิใจให้กับตนเองและภูมิใจที่สามารถสร้างความพอใจให้กับลูกค้า ด้วยลวดลาย และเอกลักษณ์ของกรงที่มีความสวยงาม

ปัจจุบันมีกลุ่มนักเรียน เยาวชน ที่สนใจจะเรียนรู้วิธีการทำกรงนก จึงได้สอนและสืบทอดภูมิปัญญานี้ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาให้กับคนรุ่นหลังได้สืบทอดต่อไป

ประวัติครภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายมะเยะ นามสกุล ดือราแม
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย
หมายเลขบัตรประชาชน ๓ ๕๔๐๑ ๐๐๕๒ ๗๑ ๘
วัน เดือน ปีเกิด ๑ มกราคม ๒๕๑๒ อายุ ๔๐ ปี
ภูมิลำเนา(บ้านเกิด) อำเภอเมืองปัตตานี
ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๖๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลสะดาวา

อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๕-๐๘๖๔๖๗๘

วุฒิการศึกษา/ระดับ

- การศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
- ประวัติการได้รับรางวัล

ชุดใบ้เรื่องของเล่นเด็ก

กระดาษช่อเย็บ

ประวัติการถ่ายทอด

- เคยถ่ายทอดให้กับกลุ่มนักศึกษา และเยาวชนที่สนใจ โดยการสอนให้ปฏิบัติจริง

การทำกรงนก นกกรงหัวจุก

วัสดุ/อุปกรณ์

- ไม้ตะเคียนทอง
- ตะปู ๖ หุน
- ซี
- ใบเลื่อย
- ตะปู ๕ หุน
- ซีเลื่อยละเอียด
- กระดาษทราย
- คลิปดำ
- กระดาษทราย
- ฉากแข็ง
- ฉากอ่อน
- กาว
- กรรไกรตัดซี
- กาวร้อน
- กรรไกร
- คีมตัดลวด
- ก้อน
- ลวด
- ดินสอด
- ยางลบ
- มีด
- วานิชเงา
- แปรง
- ตลับเมตร
- ไม้บรรทัด

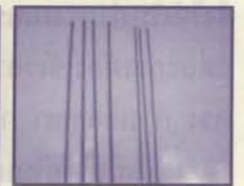
๑. ไม้ตะเคียนทอง

๒. ตะปู ๖ หุน

๓. ซี

๔. ใบเลื่อย

๕. ตะปู ๕ หุน

๖. ซีเลื่อยละเอียด

๗. กระดาษทราย

๘. คลิปดำ

๙. กระดาษทราย

๑๐. ฉากแข็ง

๑๑. ฉากอ่อน

๑๒. กาว

๑๓. กรรไกรตัดซี

๑๔. กาวร้อน

๑๕. กรรไกร

๑๖. คีมตัดลวด

๑๗. ก้อน

๑๘. ลวด

๑๙. ดินสอด

๒๐. ยางลบ

๒๑. มีด

๒๒. วานิชเงา

๒๓. แปรง

๒๔. ตลับเมตร

- ๒๗. หน้ากากอนามัย
- ๒๘. เลื่อย
- ๒๙. ไร่เตอร์
- ๓๐. ฤดูมือ
- ๓๑. เลื่อยวงเดือน
- ๓๒. เครื่องขัด
- ๓๓. สว่านเจาะ
- ๓๔. จิ๊กซอร์
- ๓๕. ฤดูไฟฟ้า
- ๓๖. พัดลม

๒๕. คลับเมตร

๒๖. ไม้บรรทัด

๒๗. หน้ากากอนามัย

๒๘. เลื่อย

๒๙. ไร่เตอร์

๓๐. ฤดูมือ

๓๑. เลื่อยวงเดือน

๓๒. เครื่องขัด

๓๓. สว่านเจาะ

๓๔. จิ๊กซอร์

๓๕. ฤดูไฟฟ้า

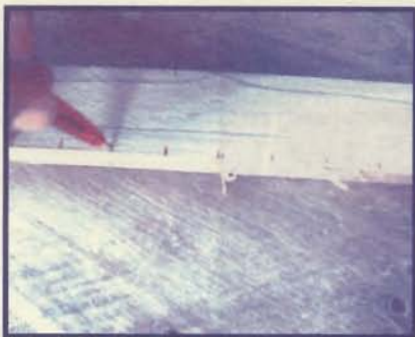
๓๖. พัดลม

กระบวนการและวิธีทำ

๑. เอาไม้ที่จะทำเสา มาวัดขนาดความสูงตามที่ต้องการ และเอาไม้มาวัดขนาดความกว้างตามที่ต้องการ แล้วเอาดินสอดาววัดตลอดตามแบบ

๒. นำไม้ที่วัดตาย มาขีดด้วยดินสอดตรงที่จะเจาะรู แล้วนำไปเจาะรู

๓. เมื่อเจาะรูเสร็จ เอาไม้ไปเลื่อยด้วยฉลุไฟฟ้า ตามแบบที่วาดลาย นำไม้ที่ได้ไปขัดด้วยเครื่องขัด

๔. เอาไม้ที่ผ่าสำหรับจะทำเสามาตัดตามความสูงที่ต้องการ ตัดเสร็จแล้วก็เอาไปขัดให้เรียบ นำเสาที่ได้ พร้อมกับไม้ที่ตัดตามแบบ เจาะรูเสร็จเรียบร้อยแล้ว มาประกอบเป็นโครงกรง

๕. เมื่อประกอบโครงกรงเสร็จแล้ว ก็เอาไม้สำหรับจะทำคานล่างมาตัดตามขนาด แล้วขัดด้วยดินสอ เพื่อเจาะรู

๖. เมื่อเจาะรูเสร็จแล้ว ก็เอาไปประกอบกับโครงกรงที่ต้องการ

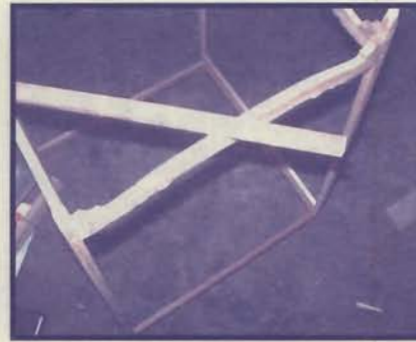
๗. นำไม้ที่จะทำคานกลาง มาวัดที่ละด้านของกรงแล้วเอาเชือกมาดึงให้รูข้างบนกับข้างล่างตรงกันแล้วขัดด้วยดินสอดตรงคานกลาง

๘. นำไม้สำหรับทำไม้บนและไม้ล่างมาวัดและตัดตามขนาด นำโครงกรงที่ประกอบเสร็จแล้วไปทำร่องด้วยเร้าเตอร์

๙. นำคานกลางที่เจาะรูเรียบร้อยแล้ว ไปประกอบเข้ากับโครงกรง นำไม้สำหรับจะทำที่รองถ้วยและขาถ้วยไปเลื่อยตามขนาดที่ต้องการ

๑๐. เอาไม้ที่เจาะรูทั้งสองมาตีบติดกัน แล้วเอากรวยร้อนให้มาหยอดติดกัน แล้วขัดด้วยกระดาษทราย

๑๑. นำขาที่รองถ้วยไปประกอบเข้ากับโครงกรง

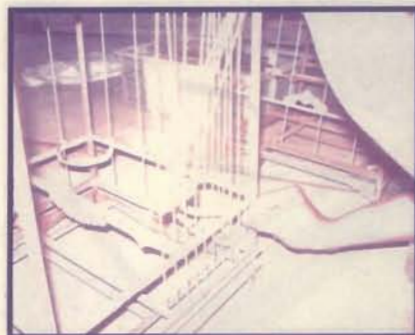
๑๒. นำไม้ที่ผ่าเรียบร้อยแล้วไปเสียบเป็นสะพานใหญ่ ประตูลูก สะพานเล็ก แล้วเจาะรู พร้อมทั้งจัดให้เรียบ

๑๓. เอาสะพานใหญ่ สะพานเล็ก และประตูลูก ไปประกอบกับโครงกรง

๑๔. นำซี่ที่เตรียมไว้ตามขนาดของรูที่เจาะไว้เสียบลงไปทีละซี่

๑๕. เมื่อใส่ซี่เสร็จแล้ว นำไปทาด้วยวานิชเงาเพื่อกันเชื้อรา แล้วนำไปตากแดด

๑๖. เมื่อทาเสร็จแล้ว ก็เอาขึ้นไปใส่ ใส่ตะขอกี่เป็นอันเสร็จสมบูรณ์

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลิตให้ได้ตามความต้องการของตลาด และหาตลาดเพิ่มขึ้น พัฒนาผลงานในทันตามสมัยและความนิยม นำเสนอผลงานตามงานต่าง สนใจติดต่อ นายมะเยะ ดือราแม ๐๘-๕๐๘๖-๕๖๗๘

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลสะนอ

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การพับผ้าชั้นหมาก

“ชั้นหมาก”เป็นประเพณีสำคัญที่แสดงถึงการให้เกียรติ ที่มีทุกเชื้อสาย และชนชาติ การจัดสิ่งของ ใน ขบวนชั้นหมาก จึงถือเป็นสิ่งสำคัญ โดยชั้นหมากของชาวมุสลิมภาคใต้จะมีรูปแบบการตกแต่งที่แตกต่างจาก ภาคอื่นๆ ของไทยที่ได้แบบอย่างจากชาวมลายูเซีย

พิธีแต่งงานของชาวมุสลิม มีการทำพิธีจดทะเบียนสมรสซึ่งเป็นทะเบียนสมรสตามศาสนาที่นอกเหนือ จากทะเบียนสมรสตามกฎหมายไทยโดยทั่วไป ซึ่งในพิธีนอกจากจะมีการประดับประดาตกแต่งเหมือนพิธีแต่งงาน ทั่วไปของศาสนาอื่นๆ แล้วนั้น ยังมีการจัดทำที่นั่งสำหรับคู่บ่าวสาว เรียกว่า “บัลลังก์” ซึ่งบัลลังก์นี้เอง ที่ได้ รับแบบอย่างจากชาวมลายูเซียเป็นที่นั่งสำหรับคู่บ่าวสาว ที่นอกจากตกแต่งด้วยดอกไม้แล้วยังจัดนำชั้นหมาก วางไว้บริเวณบัลลังก์อีกด้วย ชั้นหมากจัดเป็นของโชว์สำหรับพิธีมงคลสมรส ที่สร้างความโดดเด่นด้วยลีลาการ จัด และศิลปะการตกแต่งที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เช่น การนำผ้ามาทำดอกไม้ เช่น ดอกชบา ดอกกุหลาบ และ ผลไม้ต่างๆ การทำผ้าขนหนูเป็นรูปเตียงนอน เป็นรูปกระต่ายอยู่ในตะกร้า เป็นต้น

ประเพณีการแต่งงานของศาสนาอิสลามมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวคือมีการแลกเปลี่ยนระหว่างคู่บ่าวสาว เช่น ผ้าละหมาด ในอดีตไม่พิธีพิถันในการตกแต่งพานชั้นหมากมากนักแต่ในปัจจุบันนิยมนำสิ่งของในพิธีสมรส มา ตกแต่งให้ดูสวยงามและทันสมัยมากขึ้นซึ่งน้อยคนนักที่จะทำพานชั้นหมากเป็น และการจัดชั้นหมากนั้น ซึ่ง แต่ละท้องถิ่นก็แตกต่างกันไป เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวมุสลิมในภาคใต้

การพับผ้าชั้นหมาก เป็นงานของผู้หญิงสามารถทำเป็นอาชีพให้กับตนเองและประชาชนในพื้นที่ รวมทั้ง ยังเป็นการสร้างเอกลักษณ์และสืบสานประเพณี และวัฒนธรรมที่มีมาแต่โบราณให้คงอยู่ เผยแพร่ให้เยาวชนรุ่นต่อ ไปได้มีโอกาสสัมผัสความงดงามอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ได้อย่างดียิ่ง

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางสาวแฉวีเดาะห์

นามสกุล โดคะแซ

เชื้อชาติ ไทย

สัญชาติ ไทย

หมายเลขบัตรประชาชน ๓ ๕๔๑๐ ๐๐๔๐๑ ๕๘ ๓

วัน เดือน ปีเกิด ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘ อายุ ๓๕ ปี

ภูมิลำเนา(บ้านเกิด) ตำบลสะนอ อำเภอยะรัง

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๕๖ หมู่ที่ ๔ ตำบลสะนอ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๑-๐๕๒๓๑๒๖

วุฒิการศึกษา/ระดับการศึกษา

- มัธยมศึกษาตอนปลาย
- ประวัติการรับรางวัล**

ประวัติการถ่ายทอด

- เป็นวิทยากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอยะรัง
- เป็นวิทยากรพิเศษของโรงเรียน
- ถ่ายทอดให้ผู้สนใจทั่วไป
- เผยแพร่ผลงานในงานวิชาการจังหวัดปัตตานี
- เผยแพร่ผลงานในงานมหกรรมของดียะรัง ปี ๕๓

การพับผ้าชั้นหมาก

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. ผ้าขนหนู
๒. ตะกร้า
๓. ขางเส้น
๔. กรรไกร
๕. กระดาษหนังสือพิมพ์
๖. ปืนกาว
๗. เข็ม
๘. ด้าย
๙. วัสดุตกแต่ง

๑. ผ้าขนหนู

๒. ตะกร้า

๓. ขางเส้น

๔. กรรไกร

๕. กระดาษหนังสือพิมพ์

๖. ปืนกาว

๗. เข็ม

๘. ด้าย

๙. วัสดุตกแต่ง

กระบวนการและวิธีทำ

๑. ฉีกกระดาษหนังสือพิมพ์ เป็นสี่เหลี่ยมแล้วขยำให้กลม

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี

๖. เมื่อทำลูกเสร็จแล้วให้นำไปใส่ตะกร้า

๗. ตกแต่งให้สวยงามโดยใช้กาวปืน ทำงานเสร็จสมบูรณ์

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. นำเสนอผลงานและแสดงผลงานตามงานต่าง ๆ
๒. ประชาสัมพันธ์ผลงาน
๓. รับทำผ้าชิ้นหมากตามลูกค้าสั่ง
๔. รวมกลุ่มสมาชิกรับจัดชุดชิ้นหมาก

บรรณานุกรม

- นางสาวเครือวัลย์ ไยวังหน้า. การปักผ้าด้วยมือ. (ออนไลน์). สืบค้นจาก : http://www.thaihandiworks.com/HMQ_L02P21.html. (วันที่สืบค้น : ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๓)
- วิกิพีเดีย สารานุกรม. ภูมิปัญญาท้องถิ่น. (ออนไลน์). สืบค้นจาก : <http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A0%E0%B8%B9%E0%B8%A1%E0%B8%B4%E0%B8%9B%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B8%8D%E0%B8%B2>. (วันที่สืบค้น : ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๓)
- วิกิพีเดีย สารานุกรม. ประวัติชนมไทย. (ออนไลน์). สืบค้นจาก : <http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%82%E0%B8%99%E0%B8%A1%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2>. (วันที่สืบค้น : ๑๖ มิ.ย. ๕๓)
- ศูนย์กลางความรู้แห่งชาติ. ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น. (ออนไลน์). สืบค้นจาก : <http://www.tkc.go.th/index.aspx?pageid=110&parent=0>. (วันที่สืบค้น : ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๓)
- อำเภอไม้แก่น. ข้อมูลทั่วไปอำเภอไม้แก่น. (ออนไลน์). สืบค้นจาก : <http://maikaen.com/> (วันที่สืบค้น : ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๓)

ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นปัตตานี

๑. พัฒนาการอำเภอเมืองปัตตานี

๒. พัฒนาวิทยุชุมชนปัตตานี

๓. พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๔. พัฒนาเชิงรุกด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

คณะผู้จัดทำ

คณะผู้ควบคุม

๑. นายธเนศ อุดลยกิจ

วัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี

๒. นางศศิเพ็ญ ละม้ายพันธ์ุ

นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ

คณะทำงานอำเภอยะรัง

๑. นางอภิญา คำรงฤทธิ์

นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

๒. นางสาวแนววิยาห์ กะลุแป

อาสาสมัครวัฒนธรรมประจำอำเภอยะรัง

